

המחנה

ערתו שבועי

לכל עניני החיים לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אינגרן :
לשנה 7.— בתרים
הצני שנה 3.50
לדבע 1.75

באשכנז :
לשנה 8.— בתרים
ביתר הארצות :
ישנה 9 בתרים — 9.50 פראנק.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
ברכה כו"ט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר.
זן או זן בראש הגליון שני כתר.
אין הנחה מהמחיר.

מודעות

כפי גדל השטח ולפי מקומן.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק יש מקומו החדש, כי גם שם
מקום בית הדאר הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטראציה
„HAMICPE“ Kraków,
(בתוך לארץ להוסיף : Oesterreich)
בתי"פ: רחוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 6 Października 1911.

גליון מ.

קראקא, י"ד תשרי '11 ברכה ערב סכות התרע"ב.

תזכירנו את הימים, שבהם ישנו אבותינו עובדי האדמה בסכות נטורים ובוצרים. הסכך הירוק ממעל לראשינו וארבעת המינים גדולי הקרקע יזכירנו, כי לא תמיד היה העם היהודי סוחר-מוכר, עם של סרסורים, החיים בהסדי אחרים ונכהלים בראותם פני לבן, שאיננו עמו בתמול-שלושום, לא תמיד היה ישראל יושבי כרכים, נישמים אויר משהת ומקבלים מדות מקולקלות, המכלות מגפיש ועד בשרי. הישיבה בסכה בחוץ, תחת סכך שקוף ובין רוחות רעננות נושבות ממרחקים, מזכירנו את משלה-יד אבותינו הקדמונים התמימים ומעוררה אותנו לשאוף לשוב למצב הזה, רב לנו שכת בכתי אבנים בכרה, טובים היו אהלים רעועים ארעיים על אדמתנו מבתי אבנים בגולה.

הסכה תזכירנו, כי נפקדה כבר ארץ אבותינו אחרי אשר הוכרזה קרוב לאלפים שנה, כי הגיעו ימים, אשר יהוים יושבים בסכות בארץ היהודים, לא לשם נדוהים ולא לזכר הנדודים, כי-אם לשם עבודה בשדה, לא להשתעשע במצוה ובזכרונות קדומים, כי-אם ליגע להוציא לחם מן הארץ. באו ימים, שאין היהודי מקיים מצוה, למען יקשור את ההוה עם העבר ויניק ממנו זכות קיומו בדוחק, כי-אם ממיים מצוה, למען יקשור את העתיד עם ההוה, להכין לו יסוד חזק בעבודה ממשית ולא בחלומות חולפים ובתמוות הסרות אונים.

ארבעת המינים יזכירנו לא נק העבר הרחוק, אשר בו עלינו אל מקום מקדשנו, לפארו בפרי אדמתנו, כי-אם גם את ההוה ואת העתיד, כי עלינו להפיק,

שקדמו לטובה הנכחות. אז אמרה התורה: צא מדורת קבע ושכ בהרת ארעי, למען ידעו דרותיכם, כי בסכות הושבתי את בני בהוציא אותם מארץ מצרים. בזמן הזה הסדר הפוך. זכרון לימי נדודים איננו צריכים, כי ימים כאלה חיים וקיימים לעינינו ורא נוכל לשבתם ולא ירום לבבנו. אולי נחוצים היו זכרונות הצוניים לימי נדודים כימים אשר קוו ישראל בגולה למצוא נאולה בסדר ארפה ההומנית, בחוק שווי-הזכויות. אבל הימים הם נגזו ואינם, אין עוד מקום בעודם, שיוכלו אחינו לבטוח בהסדי שכניהם, זאת הראונו מקרי הימים האחרונים בטורקיא ובאנגליא, שתי הממלכות הגדולות אשר אמרנו בצלן נהיה בנוים, אנגליא תוציאנו מן הגלות וטורקיא תכניסנו. הלא כן אמרו לא יהודים מתבוללים הרגילים להטעות את עצמם בתקות שוא, כי-אם גם אנחנו היהודים הלאומיים קוינו כן, ועתה בשנה שעברה היו יהודים לבו ולמשפה בישרי ארצות הממלט ההן, אין איפא צרך להזכירנו בזמן שמחתנו את ימי התלאות הראשונים, מה שאנו צריכים עכשו הוא ההפך: להזכיר עכ"פ בזמן שמחתנו את ימי אשרנו, את ימי שכתנו בשלום בארץ, אשר יכולנו להגיד עליה, כי לנו הוא. עתה לא נעשה את הסכה זכר לימי נדודים, כי-אם זכר ליציאת מצרים, חוקא, זכר להרות, זכר לכבוש הארץ, המרומו בהקפות הלולב והתורה.

גם הסכה עצמה, שכל עקרה היא זכר לנדודה, לדירת ארעי של נודה, צריכה לקבל או כבר ככלה נמוק אחר, שונה מזה, שנתן לה בתחלה. הסכה

הגליון הבא יצא בהושענא רבא. הננו מברכים את כל קוראינו סופרינו וזידינו בשמחת ההג.

תשובה לרבים.

ישנו באדרסות לאלה מן החותמים, המעתיקים דירתם ממקום למקום, אנו עושים הנם. אבל ידקדקו נא הדורשים שנוי בשני התנאים האלה: א) המבקש שנוי, אדרסה ואינו מודיענו את אדרסתו הקודמת (בית הדואר הקודם) לא נוכל לעשות רצונו; ב) מאדם לאדם באותה העיר לא נשנה בשום אופן בתוך זמן החתימה.

זמן שמחתנו.

נשהיו ישראל שרויים על אדמתם היתה בונת הסכה, להזכיר את העם השטח בזמן שמחתו בהג האסיף, כי לא מעולם היה כל כך יפה חבלו, לא תמיד ישבו שלווים ושאננים איש תחת גפנו ותחת תאנתו בכתים בנויים מלאים כל טוב, כי היו ימים, שיהיה ישראל נע וגר במדבר ולא ידע הריש וקציר וחגי אסף לא הגנצל הסכה הארעית, המכוסה בענפים מלוסטיים ככדות, היה צלו האהה, שחסה בו משרב וגם מזרם ודלף, מורד, הפכה בהג השמחה היתה כעין לחם העני והמרור בהג ההרות, למען לא ירום לבב האזרה ההפשי בשבחו את ימי הצרות והתלאות,

המדינה ונכדיו הקטנים נתנו למשמרת בכתי אבי-אמם וקרוביהם בעיר אחרת. גם יתר היהודים נלו עמו מן הכפר והיו נעים ונדים ונדהים מעיר אל עיר. כל השנה ישב לו ישראל הזקן בבית חתנו, תודה ומשועמם ומפשיש במעשיו. כמה גדלו המאין כל כך עד שהיה חיב הובת גלות לעת זקנתו?

בימים הראשונים לגלותו טרחה בתו וחתנו לנהמו ולהפיג את צערו ככל מה שאפשר. שמתוהו במתנות קטנות, הוליכוהו ברחובות העיר ההומנית, להראותו את כל הראוי להראות. והוא מפני הכבוד שם לבו לכל הנפלאות ושאל שאלות וסבל מענות. אך מעט מעט נלאו אנשי ביתו לטפל בו, כל אחד שב לסבלותיו ולו הקציעו הדר לכדו ושם ישב כמו בבית-כלא כל הימים והלילות ואין איש שם לב אליו. כי במה יוכלו בני כרך לעסוק עם זקן בפרי? חתנו היה טרוד כל היום בעסקיו ולא בא הביתה רק לאכול ולישן, בתו עסקה בכלכלת הבית ובגידול הילדים, הזרים לו בלשונם ובנמוסיהם ובהיות לה פנאי הלכה עם הילדים לשיל או קראה בעתון, ואת הזקן לא היה לה לדבר רק על-דבר ארוחתו, ולא פעם אחת העירה למוסר אוננו על נמוסי הכפר, שהוא רגיל בהם וממיט עליה בושה. הוא למשל לא היה יכול להתרגל להסיר מגבעתו בבית והיה יושב כל היום ומקטר מקמרתו, מגבעתו על ראשו, אבל בלי מעיל ושרוץ כתנתו גלויים. ופעם בקש לרדת כך החוצה, לקנות לו טבק, כמו שהיה רגיל בכפר, בתו התחללה בראותה אותו יורד כך ומקולה היה נכר שכמעט התעלפה. גם הכיר ישראל כי בתו וכעלה מרגישים הלישות-הדעת ממנהגי דתו

ואיני יודע אם עברו הרגילות וליהשו בקרך וזיוין — או יושבים שניה שקועים בשוהות ומתאנחים — האשפיון...

מאין יבא עזרי.

(ספור לסכות.)

הזקן מברזיל הוא האדם, אם יסכול דבר כזה, כן התאונן ישראל איציקס בביתו בתו אשר בעיר הגדולה, אשר הכיאתהו אל ביתה אחרי הרכן ביתו בכפר. ששים שנה וישב בו אדם על מקומו, שהיה גם מקום מגורי אביו ואבי אביו, ומתפרנס פעם ברוחה ופעם בצמצום, כמו שנתן העליון, ופתאם חרבן בית המקדש ממש! באים אי-אלה ערלים זרים, כאלו נשלחו ממרום, אנשים שלא ראם מעודו ולא עשה להם כל יעה ומסיתים בו את האכרים לשנוא אותו ומעלילים עליו עלילות שקרי, בודים עליו חטאים שלא הטא והאכרים התמימים מאמינים להם ולכס נהפך להחרומו ולהכדל ממנו. אף אחד מהם לא אכה לישא וליתן עמו, למכור לו מאום או לקנות מידו דבר, ובסוף אהרי אשר דרשו ממנו לריק לצאת מן הכפר מקום מולדתו, הציתו איש בביתו, נשרף הבית, נשרפו האסם והרפת, נשרף כל רכושו, שרכשו הוא ואבותיו במאת שנה והוא ובנו ובכדו נפזרו לכל רוח. אותו לקחה בתו אשר בעיר הגדולה פ' אל ביתה ובנו יצא לבקש לו מנוה ככל רחבי

ליל סכות.

ירח מלא, עצים וסבכים
בנגזחות פסח טובלים,
שבילי הנגים וצדי הדרכים
מבסים עלים נובלים.
עטופי תבלת נמים מרחקים,
השחק זרוע ספירים,
באוויר השקוף באלו מפפים
גלי בדלח קרירים.
הכל מסביב שמוף דומיה,
בהולמים עומדים אילנים,
הלקנה עונדת מצח הפריאה
בזרי זלומות לבנים...
וסכה קמנה גלמודה עומדת
בפנת נגה כמושה —
דומה באלו הרש רועדת,
באושה קלה וקלוישה...

היהדות זרה לו וכמעט אין לו חלק ונחלה בה. כי-אם צאמנם השיבה הציונות רבים מהט לדיק הורחם ונדול הדום מספר הדוקטורים והאקדמיים הצעירים בארצנו, הנה דא עקא, שרם "נצטוינו", אבל לא נתיחד.

קבל קבלו עליהם את הרעיון המדיני אף למעשה ואת הרעיון הרוחני שבציונות לא קבלו כל עימר. ואף כשנשתנה מעט הדבר בשנים האחרונות ובעל-כרחם התחילו נומים גם אחר-הרעיון הזה — הרי היתה נסיה זו רק להלכה בלבד. ציונותם של רוב דוקטורי גליצא בכלל ושל המנהיגים מאשרינו בפרט אינה עברית ואין אני מתירא להגיד בפה מלא, שהציונות הגרמנית עמוקה ממנה ובעת האחרונה גם יותר יהודית. ממנה ורק באפן הזה תתבאר לנו העבודה המחפירה שמרכיב חבני הועד המרכזי בלכונ וחברי ועדי כל הגלילים אינם שומעים עברית וכל ענין התחיה העברית הרוחנית כספר החתום הוא להם. גלגליה הקמנים של המכונה העברית בגליצא מתנועעים, דובוי העברית ואגודותיהם מתרבים, אך הגלגל הגדול המסבב אין לו מניע, מפני שמנהיגינו אונם כבדה משמיע את שאון תנועת הגלגלים הכבדה המבקשים דחיפה ואין. והחזיון הזה לא ישונה אלא עם השתנה מצב הציונות בכללה ואין תקוה להצלחת עבודתנו העברית כל עוד שהעומדים בראש המתבוללים הציונים (סלחו לי את מבטאי הקשה!) ישארו על כנם לנהל את העם, מבלי שיבינו בו הרה ברוה וירגישו את צרכיו ואיראליו הנצחיים.

לפני שנים אחדות קרא אלינו אהר הסופרים מעל עמודי העתון הזה — מר קליימן אם לא יטעני זכרוני — למראה העזובה הרבה בקרבנו את הקריאה הגדולה: הבו לכם אנשים! ותחי אז הקריאה הזאת בקול קורא כמדבר ואיש לא ישם אליה לב, כי על-כן עניים היינו אז בעסקנים עברים מנוסים ואף לא הרגשנו מחסורנו והחרשנו. אולם לא כאן המצב כן עתה. בל-4 השנים האחרונות צעדה היהדות הגליצית צעד גדול קדימה, רבים מהצעירים הוכיחי ביהימי, שנשארו בתוך עמם ויקנו להם באן ידיעות כלליות, וחכמת-העמים גדלו ויהיו לאנשים עבריים העוסקים איש איש בעירו בשקידה נפלאה בעבודת התחיה העברית. ואל העבריים האלה עלינו לקרא: היום בקול אדיר וחוקי: הבו לכם אנשים! רבים בכפ היום בעלי הנסיון בעבודה צבורית, למה תחבאו אל הכלים ותיראו לערות אל הדוכן? ענותנים אתם בני גליצא העבריים, כי על כן נהשכים אתם בעיני העולם וגם בעיניכם אתם כ"מקבלים" כאנשים הניזונים בדור האחרון מהתמיהו הרוחנית, שמושימים לנו מרוסיא,

מוסיון כבא-כחה של ההסתדרות לשפה ולתרבות עברית" כברלין. שניהם "בני תרבות" עברים, המקדישים כל ימי חייהם לרעיון התחיה הרוחנית והאחרון — יזכרו נא מזרחינו את מאמר התלמוד — דר בא"י ומדבר בלה"ק. ולא הפגנה יהיה לנו היום הזה. אלא יום פקודים, יום שאת את ראש בני-עבר למחנהם בצבאותם, וכיחד עם זה גם יום בקרת. עבודתנו לשעבר ותכונת תקנות לעתיד.

בקרת תהיה! מלה זו במובנה הישן התנב"י; זהו הציר שעליו יסבו לדעתי כל הנאומים וההערות, לפי שלא יהיה לתקנותינו כל ערך ממשו כל זמן שלא נדע בברור את המניעות והמכשולים, שהיננו על דרך עבודתנו ועכבו את התפתחותה.

יש מאתנו התולים את הקלקלה אך בחסרון הסתדרות כוללת של העבודה העברית. לכל סעיפיה ואין דעה זו נכונה לגמרי. ודאי שיש לתלות גם כזה חלק גדול מהמשלה הזאת, ועבודה מסודרת וערוכה בתכנית מסוימה ומסורה בידים נאמנות. תהיה בליים פוריה יותר, אלא שאין זה הגורם היחיד של אי-הצלחתנו, שהרי גם ברוסיא לא היתה עד כה שום הסתדרות עברית עליונה וחבורות. "העבריה" וכל יתר האגודות, שאומנתן בכך. עזובות הן כל אחת לנפשה כמו אצלנו, ואעפ"כ בא וראה את פירותיה של התנועה העברית שם: סופרים וספרים, ועיתונים יפים, הוצאות "תושיה", "אחיאסף", "מוריה" "הספרות", "האורי" "ההנדק", "אביב" "התחיה", "יבנה" "הפדגוג" וכו', ויש אספות-עם ומקראות למשבילים ואגודות וקבוצות וחבורות וכת-ספר והדרים מתוקנים! וכ"י שם ברוסיא במקום האמור, שהממשלה מפסחת על הכל בשבע עינים ועונשת קלה כחמורה. ואספת-עם ומרידה במלכות משפט אחר להן. ואצלנו ג"כ אגודות וחבורות למכבד זה פריץ: נשיאים ורוח-נגשם אין! סבת החזיון המזור הזה עמוקה היא לדעתי יותר מהסרון הסתדרות ושרשיה טמונים עמוק במעבה הכללי של היהדות הגליצית והתפתחותה כארבעים השנים האחרונות. ההשכלה הכתה גם את היהדות שבמדינה זו מכה רכה, איש לא במהרה תרפא ממנה. המניפה מרחוב היהודים אל העולם הגדול החלה כדור העבר ולא היו הבורחים האלה בראשונים, מצלאים בתחלה כרסם בש"ס ובפוסקים וחכמת היהדות, אלא ממש תינוקות, שנשבו ונכונה יותר הגרסא האחרת: תינוקות, שנממעו בין הגויים. בעצם נעוריהם, בשנות הילדות נדחקו לבתי-ספרם ולבתי מדרשם וישימו כל מעיינים בלמודי-ההוץ ואת עמם שכחו ותורתו ולשונו לא ידעו וכה חלף דור אחר. וזה הדור השני החי עמנו היום,

שנשתתף גם אנו בתחית ארצנו ולא בפרומותינו לבד כי-אם גם בעמל ידינו כאהינו החלוצים אשר כמושבנות. ההקפות תודינה אותנו כי עלינו לשאוף לשוב אל מקומנו הראשון כהמקיף את הכיסה כל הדרכים: תולכנה אל ציון, כל היגיעות תודינה סכוונות אליה. ושמתה תורה לא תהיה זכר למתן תורה לפי-כח השבועות, כי-אם שמה בתורה של עכשה שמחה בסיומך ובהתחלתה מחדש. ראו אך השכילו ישראל בדבר קים וגוהג בזמן הזה. חג השבועות הוא יום מתן תורה, זכר למעמד הר סיני ואין השמחה גדולה כל כך, לא חג השבועות הוא זמן שמחתנו. השמחה במעוננו היא בשמחת תורה, לפי ישיבום ההוא אין אנו שמחים בקבלת התורה, בדבר שנעשה בימי קדם ואין לנו ממנו רק זכרון. כיום שמחת תורה אנו שמחים בדבר הנוהג בזמן הזה, בלמוד התורה המוטל עלינו ועל בנינו. זהו החלוק שביין זכרון ליום קדמון ובין מעשה של עכשו. שמחת תורה הוא שמחה ממשית ומורגשת. וכמוכן הוה יום ש"ת הוא ראש החגים וע"כ אין באמת בחגיני שמחה כשמחתנו. וכך עלינו לעשות גם את כל יתר חגיני להשיבם למדמותם. שלא יישמשו לנו כזכרונות נעימים מן העבר לבר, אלא יישמשו לנו כחות מעוררים לזמן הזה ולעתידה נשמח במעשינו ונעלו בתקותנו כאבותינו לפנים. חגיני לא יהיו לנו צנורות שפע, להשפיע עלינו מן העבר, למען נוכל לסבול את היסורים ולא נגוע, כי-אם יהיו כחות מניעים לעבודה לעתיד. נעלה את חג הסכות למדרגת שמחת תורה, לשמוח על ההוה, על המצוי ולא על זכרונות לבר. בסכות תשבו לא רק לפי שכתן יישבו נודדי המדבר, כי-אם גם לפי שבהם יושבים כבר אחינו עובדי אדמתנו. את ד' המינים לא נטול לזכר הקפות המזבח לפנים, כי-אם לזכר עבודת הארמה בזמן הזה ונשאף לשוב אל מקומנו כמו שנעשה בהקפותנו. אז יהיה גם חג הסכות זמן שמחתנו ממש כשמחת תורה חג הנולה, כמו שהיה בשמחת בית השיאכה.

על המצפה.

ליום העברים בלבוב.

רצו מתי-מספר לעשות פרסום לתנועה העברית בגליצא ולהוציאנה מתחומה הצר, שנתכוצה בו. רצו זאת באמת וכתם-לכב ורצונם יצא לפעולות. ובעוד ימים אחדים נזכה להוות באור פנים חדשות, אשר לא נועזנו לראותם בגליצא אפילו בחלוס, ה"ה הר"ר שמריהו לויין בתור בא-כח הועד-הפעל המצומצם והר"ר

לקים מצות סכה. אז נגלה לפני ישראל הזקן בפעם אחת מצבו המעצב, אז הכיר, כי אי-אפשר לו לשבת פה בנכר. אבל מה לעשות, מאין יבא עזרו? הלא בני ביתנו מפוזרים ומפוזרים ואינו יודע אף מה שלומם. בלילה הזוא נדרה שנת ישראל, כל הלילה חשב מחשבות, איך להנצל מן הכית המשעמם הזה, שאין ידאת אלקים בו. מאין יבא עזרי? קרא גם מתוך שנתו, כאשר נדחם מעמ לפנות בקר וכאשר הפיץ שמע קול נכרתו מספרה לאחיה הממן, כי הזקן דבק כל כך באלקים עד שגם במתו בלילה הוא מתפלל בקול.

בבקר החליט, לדרוש מאת בתו בכל עומ שתתן לו מעט כסף, למען יוכל להזמין לו את סעודותיו בישיבת ימי החג אצל יהודי ברחוב היהודים. כאשר קמה בתו הגיד לה רצונו. "אני — ענתה בתו בפנים זועפים — לא תעשה לנו את הבושה הזאת, הרי בבית התפלה יאמרו, כי גרשנוך חלילה ואיננו רוצים לתת קך לאכול עד שאנוס אתה לאכול בבתי זרים בתור "ארח". "אם כן — הוסיף הזקן להתחנן — אלך לאכול כל סעודה בבית-המרוח הכשר של מלון היילפרין, יש בוראי יש סכה". "שם — השיבה הבת בדאגה — מחיר ארוחה אחת יותר משני כתרים ומי יודע כמה יחשוב לי בעד כל סעודות החג והעתים קשות, בעלי מתאונן, שהפסיד עתה כסף רב ואיך אציע לפניו דבר כזה? ובכל זאת אני רואה לך, אף שספק גדול הוא אם ימכים ובכל אופן יתרעם עליך מאד. אני הייתי יועצה אותך לחרול והעליון יסלח לך, הלא אי-אפשר".

בירושה כמה הודות ומארץ רחוקה מאד הובאה ע"י אחד האבות, שגלה משם. פעם ראה אותה הפריץ ארון הכפר וחמרה ובקש לקנותה במאת זהובים, בוראי המד לצון לו. אבל עשרים זהובים בוראי היתה שוח והיה יכול למכרה עתה בעת עניו. מי יודע מה עלתה לתבה הנחמרה הזאת. הלא הערלים, שנאספו בשעת השורפה והבהילו אותו ואת בני-ביתו לצאת מן הכפר, גנבו ובזו כל מה שבא לידם והוא וכני ביתו נמלטו בעור שניהם, בכתנת אחת.

כיום הכפורים ככה כל היום על בדידותו ועל גורל בנו ונכריו, שאינו יודע מה היה להם. זכר את חשיבותו במנין שלו בימים הנוראים. הוא היה המתפלל "שחריתים", הוא היה התוקע והקורא וקונה כל "עליה" יפה ופה אין איש יודע כלל את בשרונו. לא יצלה לכל. בפעם הראשונה מיום עמדו על דעתו לא היתה לו "עליה" בימים נוראים. הוא בזוי, עובב וגלמוד ומרמה את מצבו למצב העם היהודי בכלל. יודע הוא עכשו מה הוא מעם גלות ומעודו לא התפלל בכונה כזו על הגאולה. פתאם הוא נזכר, כי במוצאי י"ב היה דרכו בכיתו להתחיל להקים את הסכה ופה אין כפי הנראה אף תקוה לאכול בסכה. חתנו דר בין הנכרים, רחוק מרבע היהודים ואין כל סברה, שחתנו לבדו יקים לו סכה וכפרט שהוא קל גמור ואינו רודף אחרי המצות. על אתרוג יוכל לברך בבית-התפלה, אבל סכה מאין תמצא? הן לא יאכל לעת זקנתו בחג הסכות בבית על שלחן חתנו. בשובו במוצאי י"ב עם חתנו מביהכ"ני שאל אותו מה יהיה כדבר הסכה? חתנו ענהו בשויון-נפש מרגיו, כי בעיר גדולה ובשכונה נכרית אי-אפשר

הם מתביישים בבני השפחה כשהוא עומד עמוף במלית והבוש בתפילין ומתנועע בתפלתו. אז בקש לו בית-תפלה, רחוק מאד ממקום מגורו, אבל טוב שיתעדם מעיני בני-ביתו עכ"פ לשתי שעות בכל יום. אך גם שם לא היתה לו קורת-רוח. הוא זוכר את כבודו שם בבית-התפלה הקמן אשר בכפר, הוא היה המוציא והמביא, בעל-תפלה, קורא, גבאי וראשון לכל כבד, ופה הוא עומד כעני בפתח, אין איש מכירו ואין דורש לשלום לו. חתנו אינו הולך להתפלל רק ביו"ט ואינו יכול להתכבד בכבודו. גם שם נדמה לו שהכל רואים בו אדם חסר-נמוס והיה מתחכא בקרן-זית, לכל ימשוך עליו את העינים.

כשבתו בבית ב"או ומקשרתו כפי זכר את ביתו ואת נכריו, אך היו אלה מחכבים אותו ומקשיבים לקולו ושומעים ספוריו ומסרו. שם היה הוא הארון ובנו וכלתו וילדיהם היו מסבים על שלחנו ועתה לעת זקנתו עליו רצפות לשלחן אהרים ולשבת בדרך-ארץ חדש, שלא הספין לו. כארח נטה ללון, אבל ארח הוא רק ליום אחד ועליו להיות ארח מי יודע כמה שנים אלו הפיץ העליון לקצר עכ"פ שנותיו, מה טוב ומה נעים היה. אלו עלתה בידו להציל אי-אלה חפצים מהשורפה ולקחתם בידו והיה מוכרם פה, היה יכול לעשות צדקה בממונו ולרכוש לו כזה מכירים חדשים בבית התפלה. הלא אין לו רק הלחם שהוא אוכל ואין לו אף פרוטה לזרוק אל הקופסא בבית התפלה. ביחוד עלה על לבו זכרון תבת האתרוג של כסף, שירש מחותנו וחותנו אמר לו, כי באה לו התבה בירושה מאביו וגם הוא חל אותה מאבי אביו וקבלה היתה בידו, שעברה התבה

ישוכחים אנו את הסופרים העבריים שלנו שכתבו יצירות גם היום כרוסיא ובאנגליא ובגרמניה ואת אלה הצעירים הכותבים בהיעזר ולחי' התעולסי' מחמת הסרון והוצאות ומאספים ספרותיים במדינתנו. לפיכך כהם יצירותיהם. לא סרים רחמי' היא' היהדות הגליתית ויבור מוסדות ספרותיים ובימה ספרותית הגונה יועיל לאסוף את כל כחותינו הפזורים ילעבד יצכם אחד לרכישת המקום הראוי לנו במספרת ישראל בנימי ההשכלה ותקצפת הרכבם, הקודמת לה' התעוררו. איפוא תעבריים הגלצים והסירובים את הענה: היתרה והצניעות, אשר מרות נאות הן בהעיון בדרך המועיל. אולם אתם הגדשתם את האהה וכמעט הנבם נהגתם ככם התבטלות-הישות, שהיננות העזבה הזאת הם המה תולדותיה. התאושושו' בי עבודה רבה מתבה לנו! הכו-לכם אנשים כתיבי לבם: משלכם!

סמרי. מ. א. פגנב בלמ.

עב האספה העברית.

אין מזל לישראל, ברם כשהוא מתגלה פעם יעד שמינו, הריהו משיע עלצנו מטובו שפע רב גליציה זה ישיש בה כמלון יהודים, שעדיין לא נתקו את העבודות המספרות אותם, האחד לשני; גליציה זה ישיש בה צעירים לאלפים, שנתחנכו אך ורק על רבני היהדות, שבל ידיעותיהם שאבו רק מן הספר העברי גליציה זה ישיש בה פעוטים לרבנות, שאבותיהם רוצים ומשתדלים לתת להם אך ורק חנוך עברי — כמה גדול ירחב הבה, שיש בה לעבודה מסתית, לעבודה אינדוקמיבית, לכל אלה המשפילים והאינטליגנטיים ישלגו הרוצים באמת להשתתף בבנין חרבנו!

והנה תהגישו מוף כל סוף עמקנים צנוריים אחרים מה רבה העזבה השוררת בעולמנו היהודי פה ובו אותנו בבת-אחת. בשתי אספות... שתי אספות, שזון במשתרתיחן רק אחת: להרים את המצב הקה' למורי של אחינו בגליציה.

ביום ג' חותם סבות, תפתח בלבוש אספת העבריים, בהשתתפות הריר שמריהו לין, בתור בא-כח הא. קי הצינו והריר מוסינון, בתור בא-כח ההסתדרות להפצת תרבות, ולמחה, או גם באותו היום — אספת ההסתדרות בתי המסר.

אולם, כמה שנהגה אהרה וחבה למסדרים הנכבדים בעד עבודתם זה הרינו מוכרחים בכל זאת להעיר על התפוזן המשונה, שנו עסקו בענין זה, מה שיכול לנרוב, שההחלטות היפות, תשאנה רק על הגיר, וכמעשה בחיים, תשמש כל הועדה לזכות את לבוב בניום-עבריים" יפה ונהרה, כנאומים עבריים

מצלצלם ונעמים; במלים מפורצות ומלחכות על כל הקדוש והיקר לנו — ותו לא. וסמך לחשש זה יש ויש. הרי כבר היו פה מנצים, להסתדרות להפצת תרבות, חברות של דובר-עברית וכו', וכלם כטלו מאליהם ונם לא איכו ימים. הודעים אתם מדוע? לא ביטיל שנתסדרו בלי אספות וכלי נאומים, אלא פשוט, שפני שהיה חסר להם קרקע חזק תחת רגליהם. חסר היה העקה תוכן! כי עד כמה שהכיני עלינו הדבור העברי, אינו יכול בכל זאת לשמש לבדו מטר ה לבחורים המתאמנים לאספותיהם; הם יזואפים לידעות ככל מקצעות היהדות, ולשם דבור גרודא לא יבואו או שישתמשו קמעא, קמעא. זקוקים אנחנו לאנשים בכל אתר ואתר, שיתמכרו בכל לבם לעבודה זה שיסדרו קורסים להספוריה, ירצו על כל עניני הספרות, על היי היהודים וכו', רק באופן כזה אפשר יהיה להפיח רוח חיים ולהכניס ענין בתוך האגרות הללו ולמשוך את לבות רב הצעירים אחריהן. אולם לזאת דרושה הכנה אסית ומעשה בלי רעש, וכאן הדרא קושיא לרובתה: ואתם המסדרים הנכבדים, מהיכן ימצא להם התוכן, המן הגרן או מן היקב? עד כמה שאנכי יודע, לא עסקו לגמרי לא רק בהכנת חמה, אלא אפילו בהכנת סמטימטיקה מדויסת, מלבד מה שהודיעו, כי כל הרחוש חכה לענין הזה, מתבקש לבוא ביום זה וזה, בבעה כך וכך וגו'...?

אולם, מכיון שהמעשה כבר נעשה, הרינו מאחלים למסדרים הנכבדים הצלחה רבה בעבודתם ונאציים בכל יהודי האוהב את עמו ואת שפתו להשתדל בכל כחותיה, כי יקח חבל באספות הללו, שמלבד הכל תהינה גם מענינות מאד בהשתתפות אנשים של צורה.

אם אולי מעטת תהיה התועלת של "יום-העברים" עב שהי הרי וראית היא תועלתה של אספה, ההסתדרות לבתי ספר, זמנה בכל יום ויום, כי השאלות המופיעות בעולם החנוך שלנו הן כל כך חשובות וכל כך תכופות, עד שאינן סובלות שום דחיה, כמובן לא פה המקום לברר את כל השאלות הפדגוגיות והחנוכיות הדרושות ברור, ושהאספה תהיה צריכה לעסס בהן, אולם בעקר אחה, שלפי דעתה, תלוי בו קיום ההסתדרות בלה, אנכי רוצה לנגע.

"מטרת ההסתדרות הנזכרת היא לימד בכל ערי גליציה ובקובינה בתי-ספר, ולתמיך באותם בדיס הקימים מכבר". ופה מתעוררת השאלה: היש לנו בת-ספר עברים מודרניים בגליציה והיש תקוה ליסד אותם? אנכי אענה על השאלה הזאת, בלי שום פקפוק, בשלילה: אין לנו בעת, ואין תקוה לעתיד.

כי מה היא מטרת בית-הספר העברי העממי? להקנות לילדים במדה הגונה את הידיעות העבריות: תניך, דברי הימים, שפה ורת, ולחבב עליהם את כל קניינו של עמנו, האמצעים: עיי השתדלות לקשר את בית-הספר לחייו של הילד, זאת אומרת, כי הלומדים הנלמדים שם לא יהיו יבשים, מפשטים ורוחקים מהם, שלא יוכלו לענין אותם, אלא יפתחו את מושגיהם בהתאמה לבישונותיהם, כדי שהדבר הנלמד יעסק את מחם גם בחוץ ויהגו בו. אולם איך הדבר נוהג בארצנו? האבות מכניסים את בניהם אל ביה"מ העברי בהיותם בני ישיש—שבע לשעה אחת ואם הרכה — לשעתיים ביום, ובאותה העת הם מבקרים גם בתי-הספר הכלליים, ובלמוד של שנה שלמה בביה"מ העברי הם יודעים קריאה עיי הרכבת המלים, כתיבה מתוך הספר ודבור כביכול, של "אני חפץ הולך", "אני חפץ יושב", "זה שלחן", "זה אר", "זה ספר", ואם תראה לילד את השלחן ותכריו עליו מאה פעמים ואחת: "זה שלחן, יתענין בכל זאת יותר בשלחן גופו מאשר בשמו, כי השם ידוע לו מכבר; רק אחרי עבודה רבה ויגיעת-המח, יבגל לו את השם העברי, כאותו התבי מתוך חקוי ומתוך רב ישמוש.

בשנה השנית מגישים לפניהם חריסמומטיה, שיש בה כבר מלים מרכבות למאמרים שלמים — ורק ענין ותכן חסרים בה, ובשנה השלישית, כשמושגיהם של הילדים כבר מפותחים במדה ידועה, כה הבנתם כבר בשל וזקוקים הם לדיעות, ללמוד ולא לניבים ריקים, או מתחיל המורה להרגיש את הקשי שבדבר. נכון הוא, אינו יודע מה להגיש לתלמידיו: מצד התפתחותם הם מוכשרים לספג הרבה, להבין בתורה ואפילו בנביאים וללמד, לא רק מעשה בוקנה ורבי, אלא ענינים יותר מתאימים, ומאידך גיסא, עדיין לא סגלו להם את השפה במדה כזאת, כדי שייכינו בה את הענינים הללו, אבל מכיון שהאבות ונם הילדים בעצמם דורשים וצועקים בה, מוכרח המורה להתחשב אתם ונגש ללמוד התורה, או יותר נכון, יוצא ידי חובתו כספורי המסרא, ואת למוד השפה וקדוקה, את דברי הימים וכו' מניחים לגמרי עפיי ההכרח ודוחים עד שיבוא אליהו, אולם גם להבנת שפת ספורי המקרא וסגנונם אינם מוכנים היטב, אז עושה המורה צעד מסבך, שבו הוא שולל לגמרי את ערך בית-הספר העברי: הוא עושה את התורה לחריסמומטיה, וכבן מן השעה המיועדה ללמוד התורה נוול המורה פהם 20-40 רגע לבאור המלים הקשות והסגנון וכעשרים רגע הוא מטפל בלמוד גופו, ואחרי כן הוא דורש מהם בכל תוקף, לדעת לא

זרים וסובלים מחמור כמנוי. צריך אני לימד לי איזה מעמד וזה הוגי האחרון, אם מצאה התבה חן בעיניך תנה לי אלפים זהוב והיא שלך, אף שקשה לי מאד להוציא מידי כלי כזה, שכל אבותי ואבות אבות התפארו בו ולא היו מוכרים אותו בעד כל חיון, הארון חמל עלי ומנה על ידי שני אלפי זהובים, במרם יצא הפריין שאלני מאין אני וגם הוא גלה לי שמו, הוא גיסו של הפריין שלנו וספר לי בתוך כדי דבור כי היהודים הגולים מן הכפר כבר ישבו שמה, כי הסוחר הנצרי, שיסדו לו הכסר ובני חברתו הזרים חנות בכפר ההוא ואשר בעבורו גרשו את היהודים, נגב את כל הון החברה, בלע חיל זרים ונעלם או נתפש, איני יודע, דילך יהודי, דדעת, הוסיף כי האכרים התפיימו עם עם היהודים ובעצמם הלכו העירה, לקרוא להם לשוב והם נושאים ונותנים עמהם בשלום. גם אתה תוכל לשוב שמה".

ועתה, אבי יסירי, זה שבועות אחדים, שאני יושב בכפר וכבר בניתי את ביתנו על תלו, כן נזכה לראות בבנין בית-המקדש בירושלם, בעיויכ הלכת העירה, להביא הלום אשתי ואת הילדים ליום-טוב ובחג הסכות נחוג את הנכת הבית ונודה לאלקי אבותינו על כל חסרו אשר נמלנו, לכן אבי היקר, מהרה ובוא גם אתה אלינו, לשיש אתנו בחנכת הבית, ודרך אנב אודיעך, כי התפלה בימים הנוראים לא עלתה לנו יפה, אתה אבי יקורי חסרת אצלנו, נפקד מקומך ולא היה מי למלאהו, שמואל געלבער התפלל מוספים, בקול העגלה-הערופה" שלו ומעה כמה פעמים בנוסה ובנגון והתפלה היתה חוכא ואמלולא, אנ

יתן לי, אף שחמר הכמף לכד, בלי העבודה והאומנות ישבה, שזה כפלים בלי ספס, עמד שם במקרה פריין אחה, שבקש קנות שם מפרים ישנים או כלי-נשק חלודים מימי מתושלה, בראותו מרוחק את התבה, נגש ונמלה בידי ומיר שאלני: "כמה אתה רוצה ידירי בעד התבה הזאת? אני נבחלת, הבינותי, כי בכל אופן ישלם לי הפריין יותר מן היהודי ויראתי להגיד לו מחיר, כי ישערת, ישכל כמה שאניד אני, לא אניע לנוכה המהיר, ששזה התיבה העתיקה בעיני הפריין, המחבב כל דבר ישן נושן יותר מפסליו ועצביו, עינתי בבשת-פנים: "אדוני הרם! ידעתי, כי אתה מכין יתד ממני ערך חפצים עתיקים כאלה, אוכל להגיד לך רק, כי ירשתי את התבה מאבותי והם מאבותיהם עד כמה דורות, שאין אדם יכול לזכרם וקבלה ביד, ישאהבות הראשונים, שבאו לישבת בארץ פולן, הביאוה מארץ רחוקה מאד, שלם לי אתה בפיי שהיא שזה בעיניך", "ישמונה מאות זהובים תמכל אדוני", ענה הפריין, המוחר קריין לי בעיניו ופנה אל הקונה: "אדוני הגראף, העבודה הזאת היא עבודה ערבית, שקדטה להרגסנסם, על התבה הזאת עבדו בלי ספק יותר מחמש מאות שנה, ואכן הספיר הלזו, אשר בכפתור המכסה הביטה נא איך היא מלוטשה, אין עבודה כזאת מצויה בזמננו, תוכל להתפאר בכל-ימך כזה, שאין כמותו אף כגנוי מלכים, תן לו אלף ומאתים זהוב", "שני אלפים, קראתי אני, כי מלבד ערכו של כלי-ימך זה תעשה עמרי חסד גדול אם תתן לי שני אלפים, כי "יורד" אני, אנשים רעים שרפו את ביתי וגרשוני מנחלת אבותי ואני נע וגד נפרד ממני ביתי המתנגלים בבתי

הזקן נאנח ולקח את תיק מליתו תחת זרועו והלך ברגלים כושלות ובלבב דוי אל בית-התפלה להתפלל, והרגש הרגיש את עצמו כאיש שנידון למאסר קשה על לא דבר, רואה הוא כמה כי נזורה עליו נזרה, לאכול כל ישיבת ימי החג בבית כחתנו הפושע.

כשבונו מבית התפלה והנה בתו לקראתו בפנים שזחקות ובקול עזלה קראה: "מכתב מנחם ש ל נו!" "מכתב מנחם?" שאל הזקן, כאינו מאמין למשמע אוניו, "כן מנחמן", ענתה הבת בשמחה, וכפי חותם בית הדואר נראה, שנכתבה האגרת בכפר ס', מקום מושבך לפנים".

בחפזון קרע ישראל את המעטפת וזו לשון המכתב:

אבי היקר! ברוך העליון, שאוכל לבשרך בשורה טובה, נגאלנו מגלותנו, כן ינאלו כל ישראל במהרה בימינו, הנני כותב לך את המכתב הזה בביתנו הישן, שבנינו על תלו, לא אוכל להאריך לך, לספר פרטי נדודינה אבל בקצור אודיעך איך היה הדבר שחזרנו בשלום לכפר ס', אני ובני ביתי וגם רובם של יתר היהודים, ישגורישו משם ביום האסון לפני שנה, כאמצע הקיץ הייתי בצרה גדולה ואני או בעיר הגדולה וי ונזכרתי, כי אלו עלתה בידי למכור את תבת האתרוג הישנה שהצלתי מן המחפכה היו בידי שקלים אחדים לחיות לפי שעה, שאלתי שמי איפה אוכל למצוא קונה והראו לו חנות, שבה נקנים ונמכרים דברי חפץ ישנים, כנכסתי שמה, הסוחר ברך את התבה היטב וכבר הייתי בטוח, כי יותר מעשרה זהובים לא

כל כך את תוכן ההרצאה שכחשם, אלא את המלים החדשות שלמד. מוכן, שעל ידי זה חדל הלמוד כשלעצמו לגמרי לענין אותם וגם נעשה למשא עליהם. זסף דבר אינם יודעים לא את החמש מפני שלא שמו לב בהגון ללמוד הזה, ולא את המלים מפני שאינן להם מושגים אשר יתבטאו במלים הללו ולכן אינם חושבים עליהם לגמרי מחוץ לבית-הספר. ינסה-נא המורה להרצות מתוך החמש לפני היגדים במלים הנוכחות להם, ויוכח עד כמה יתענינו הקמנים בהרצאה, יתלהבו, יפערו פה ויבלעו ממש כל מלה ומלה היוצאת מפי המורה, ויהיה כשיהי' שרענין הזה יקלט במהם וישאר שם לעולמים. וכחורות אותו המורה את אותו הפרק מתוך החמש בתור למודן ישבו אמנם ויקימו מצות מורם לשמוע וללמוד, אולם בלבם לא יודעו נים אחר, מפני שהלמוד היבש שנוא עליהם.

הנה רואים אתם, שקמים בתי-ספר והולכים גם ומתיסרים בתי-ספר חדשים (אמנם, גם הרבה בים שנפתחו במקומות רבים נסגרו אחרי שנתים או שלש שנים לקיפם ושום איש לא התחקה אחרי הסבות, שגרמו לכך...), וישמחכם רבה. אולם אנכי אומר לכם: רק שלט יפה הנם מבחין, נסו-נא להכנס לפנימיותם ורואים מה גדלו התהו-והבהו השוררים שם...

אנכי מדגיש את דברי: אין לנו בתי-ספר עבריים בגליציה (במוכן), מלבד החדרים הרבים, ששם אמנם יש תנאים טובים מאד לעבודה, בתועלת, אחרי שהילדים בני הסידים אינם מבקרים בים כללי ובכלים בהם את רב היום ורב שנותיהם, אולם, ידוע, שפני סבות שונות אין שולחים האבות האדוקים את בניהם (אצלנו), אלא קורסים בלתי-נורמליים ללדים. ומהם לא יבנה עתידנה מתובם לא יצא אותם הדור העברי החדש, אשר אנחנו מהכיים לו זה כמה שנות-ענין...

ובכן, האין שום תקוה לבתי-ספר עבריים בגליציה? יש ויש, וכידן הסתדרות בתי-הספר בגליציה להתהיל בכנינם! יהדלו מעסוק בתמיכת בתי-הספר ובסידור הדישים בעין אלה; אלה כל-כך רעועים, שיפלו מאלהים ואין רפואה לשברם. יתהילו לבנות מחדש בנין הזמ, איתן, שלא ימוט לעולם. העכוב העקרי להתפתחות בתי-הספר שלנו הוא חסרון הדבור בפיות ילדינו. השתדלו ליסד בכל מרכזי היהודים בני ילדים לבני ארבע, שבהם יקנו הילדים את הדבור ע"י משהק ושעשועים, באופן טבעי. או

התפללתי במקומך את השהריתים ואת כל נדרי וגם לי שחקו ולענה כי אינני זקן ורגיל כמנך. התוקע היה בנימין גרינהלס וכידן בתקיעה הראשונה הפסיק ולא יכול לגמור רק בדוחק גדול. כך תהיה השנה לשונאי ישראל כמו התקיעות שהיו דנו! והתוקע בעצמו נגיש אלי בשבת שוכה והראני את ההפשוטה המתהילה, "שוכה ישראל" ואמר לי: כך כתוב לאכ"ך: שוכה ישראל!

כמוכן לא המתין הזקן אף רגע. את שמחתו העצומה הסתיר מעיני בתה שלא להבליטה וקבץ את חפצו ונסע בו ביום. בשובו ראה מרהוק, ישמחה כבר הוקמה בגן ביתו וכטרם נכנס הכיתה סר הגנה, לראות את הסכה, שכל כך הצטער עליה, ושמע מבית לדפנות את קול נדריה, שזה היום חזרו מן העיר, מתמוטטים ע"ד שינוי הסכה. זה אומר: באן היה הסב תולה את המגן-דוד באמצע הדפן זכאן תלה את פנס הניר וזה אומר באן והמריכה הולכה וחוקה. והזקן עומד מאחורי הסכה ומדעות זולנות מעיניו. הוא מרים בפיו ועיניו למעלה ואומר: "אורך ה' כי אנפת ב'י ישוב אפך ותנחמני!" ונכנס לסכה וקרא בגיל אין סופי: "ילדים הכינים, הבה אראכם איך אני תולה את הקשומים!" הילדים הפילו את קשומי הניר מידיהם וקפצו אל זקנם, וחבקו לו ונשקו לו ידיו פניו וצוארו והזקן הרטיבם בדמעות חמות, שולנו מעיניו כמו מספלי הזהב בשמחת בית השואכה בבית המקדש. כאשר הבלוג מעט מהתרגשותו נשא שנית עיניו למרום וקרא: "אשא עיני אל ההרים: באין יבא עזרי - עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ, מנחם הגליצ'י.

יחשבו ויהגו בעברית, או יתפתחו מושגיהם יהד עם צלצול המלים האלה. כמוה אנכי, שגם האבות האדוקים לא היו נמנעים משלח את בניהם הקמנים מאד לגני ילדים עבריים, אחרי שאין חשש אפיקורסות חל על קמנים, בכל אופן היו מבכרים אותם על גני הילדים הנוצרים, שרכם שולחים שם את בניהם. — ואחרי כן תתנו להם בתי-ספר. ואז תספקנה אפילו שתי שעות הלמוד, כי בשלמותן תהיינה מוקדשות אך ורק ללמוד הענין.

ידונו מסדרי-האספה בכבר-רא - ובוהירות בשאלה הזאת, כי בה תלוי קיומנו חנוך הדור הצעיר שלנו. ש מעון קופילנסקי.

הבחורים.

כבר נסו רבים להעיר את אלה שיכלת בידם על ערך בחורי בתי-המדרש בתנועה הציונית, על חנוכם ומפוחם לעבודה לאומית מועילה — ולא עלה הדבר עד עכשו. אולי לפי שדעת רבים היא, כי בחורי כיהמ"ד הם מין החולך וגוע, הולך לבלי שוב, ואת הגוע אין כדאי לספל. אבל לא כן הוא. אמנם הבהורי, כמו שידענוהו עד עכשו, גוה יחלוף ברכות הימים מפני תנאי החיים הקשים ומכהמת הקיום הנוראה. כודאי ישתנו למוד התלמוד ועיונו מעקרים, כמו שיתאימו בעייב המוסדות ללמוד התלמוד בעצמם לרוח העת. אבל איך שיהיה בעתיד לא נוכל להעלים עין מן ההוה וההוה מעביר לפנינו מחנה-מסוים של בחורי כיהמ"ד נזגים כמוכן ורוחני לגמרי, מלבד מה שמשתמשים בהם לפוליטיקה, שאינה נוגעת להם ובשביל זה רק מזיקה להם. הם פשוט משמשים כחומטי עצים ושואבי מים בתנועה הלאומית, רק עבודת עבד יעבדו. בהם, והרי הבחורים האלה עישר גדול של כחות לאומיים, שאין כמוהם גם בין הסטודנטים והאקדמיים, והעשיר הזה יורד לטמיון מספר מדרכים ומאלפים מתאימים. אמנם הם נפגשים את המשכילים, אבל לצערנו רק את אלה, שיגמו משרי אם נכריה. אמנם אין להכחיש את כשרונותיהם של אלה ורצונם דמוכ, אבל לראובנו לא גדלו בסביבה יהודית. הבחורים העבריים לא יוכלו להכנות מהם. וכה הננו עדי העובדה המעציבה, שאותם הבחורים, שהספיקו פעם את היהודים היותר טובים, שהביאו כבוד ליהדות ולאנושות, ירדו ירידה גמורה ויתגמדו (פערקריפפולן) כבחינה רוחנית כליל. רבים מהם נעשים חולכי בטל פשוטים, בעלי כל המדות הרעות התלויות בתכונת אנשים כאלה, בעלי לבות נבוכים וחסרי הוש בשביל הוננו הרוחני הענקי, הרועים כעברנו הגדול ומסתפקים במליצות נפוחות ונכוכות, ששמעו מאחרים, מבלי יכלת לבחון בעצמם ולבחור להם דרכם בחיים, מספר דעת והשכלה יהודית נכונה, דברים שלא נמצא להם נוהל עד עכשו. האין המצב מעציב והמחזה מזעזע? אם אין הסימנים מתעים, מקום נשאר פה למזרחי להתגדר בו. זה ומד עתה ביקצתו והתעוררותו. כאנשים העומדים בראשו והעתידים עוד להקבץ תחת הגלגל יש לראות את המאשרים היחידים של הבחורים, הרוצים בהדרכה יהודית אמיתית, העורגים ממש למלה יהודית גרעינית ולשוא, כי דא יאוינוה. אישים כהרבנים ריינים, שמלקם ועיבן וכרומה רבים, יש להם הרבה מה להגיד להם, להורותם על המאר שכתורה, למלא את לבם הריק והמשועמם אהבה ואמונה לקדשינה אהבה ואמונה מתמידות, מאותן המינים, שנתנו לנו את גבורי ההיסטוריה שלנו וגדוליה, שעלינו ללמוד פעם לא רק לשאתם עק שפתינו, כי-אם נמ לשאוף קדמות להם. אם יעלה זה בידי המזרחי הנעור, יעשה כזה שרות גדולה ליהדות ולתנועה הלאומית. ולא עוד אלא שיכשם כזה את תכליתו העצמית, כי יעזור לעשות את הבחורים מה שתעודתם להיות, יהודים בעלי הכרר יהודית עמוקה, יודעים ערך קנייניו ומבינים לעברם ולשמרם. וכה יברא לו את היסודות הנכונים בשביל הגלמת משאות נפשו, שהנם גם משאות נפשנו אנו, וכבוש איפא המזרחי את הבחורים, כי ככבישתם יכבוש הכל. אברהם כדנא.

מן העם.

ע"ד ועידת הסוחרים. אחרי שחוו כבר רבים את דעתם על מועצת ועידת הסוחרים, אקח גם אני רשות להעיר את חברי

הנאספים שם על ענין הכי נכבר, הראוי לשים אליו לב, כי הוא אכן נגף ומכשול למצב עמנו ושל המסחר בגליציה. היינו אי ידעית המסחר וחסרון הפרקטיקה מצד רוב הסוחרים בארץ הזאת. כל אברך אחרי אכלו מזונות על שלחן אבותיו ויחסר לו משלח-יד (בגדים) לא יעסוק אדם במסחר עד שגמר למודי בית-הספר (המסחרי), אברך כזה ברצותו ליסד לו איזה מעמד, לכלכל בני ביתו, לא יחשוב הרבה לאיזה מסחר הוא מסוגל ביותר לפי כחה ורוחו, ממנו ומצב המקום והזמן, אלא אם אין לו די כסף ליסד לו "בנק", ינמור: אעשה לי הנות כזה, אשר פלוני ישכבר עברו רוב שנותיו במקצוע הזה, יש לו ממנה פרנסה, ולא יעלה על לבו, ישבעיר קמנה אין עוד מקום לחנות כזאת. ואם יפתח לו החנות והקונים האחרים, שישנם בעיר קמנה כזאת, אינם משכימים לפתחה, יתחיל לבזבז סחורתו בזול, מבלי הישאר לו אף תולדה הקרן, כי כבר באו ימי הפסודה, לשלם בעד הסחורה, אשר קבל בהקפה על איזו חדשים וכופו שיקלקל את המסחר גם להסוחרים הישנים והוא, החנוני החדש, יאבד מעותיו, אשר הניח כסחורתו ואחרי עכור שנה יהיה לפשמן" בלומד יפשיט הרגל לנושיו ויתחיל לחפש אחרי מסה"י חדש... לחכלו עד הדיוטא התחתונה. וכבר ישנם היום אברכים, אשר ביסדם להם חנות יחשבו מראש, שמשכורתם תהיה, שישלמו בעד הסחורה המשיים אהווים ממאה, והיוצא מזה הוא, שהסוחר הרוצה לנהל מסחרו על בסיס נכון וראוי לא יוכל עמוד נגד המשחיתים, אשר יציצו ככמהין ופטירות בכל יום, כן חדש יקומו וכן חדש יאכרו. ובעלי החרשת, המוכרים את הסחורה לגליציה, נאלצים לחשוב על הסחורה רוחים, אשר ישלמו להם גם בעד פושטי-הרגל.

לכן דעתי, שחועידה תיסד בלבוב אגודת נותני קרדיט, אשר בה ישבו אנשי מסחר מכל הערים הגדולות בגליציה והמה יעמדו על המצפה ויבחנו את מי לקרב ומי לרחק בקרדיט. גם תיסר הכרת-מסחר גדולה (גרע-מיום) כבעדך של בעלי המלאכות, עם סניפים בכל הערים, אשר יהיו מאושרים ממעם הכמשלה ועל כל חנוני, אשר ירצה ליסד לו חנות, עליו לפתח מאת החכרה תעודת-רשיון. וחנוני, אשר ינהל חנות בדרך עסקלקלות, יפסיד את תעודת-הרשיון וכלו גרש יגרש מפנקס הסוחרים. פרטי ואופן התיסדות חברות כאלו ידוכרו בויעדה, כי לא כל הדרכים כספר נכתבים.

דוד ניימאן — כומשאמש.

פירימוי קמן.

ארבעה מינים.

אחד מן הדברים, שקדמו בהם חז"ל לאירפה המודרנית, הוא בלי ספק חלוקת החכרה האנושית לארבעה מינים, שהמשילום כחן מיוחד לארבעת המינים שכלולב. ישנם אנשים המכורכים כהאתרוג כמעט וכריה, כלומר, שיש בהם תורה ומעשים טובים, ישנם אנשים דומים ללולב, בעלי מעם בלי ריה, כלומר שיש בהם מעשים טובים ולא תורה, ישנם אנשים דומים להדס, ריה יש להם ומעמם מר, כלומר תורה לפדו, אבל רק לשם תיאוריה ולא למעשה, כהמשכילים כומננו וישנם אנשים, שאין בהם לא מעם ולא ריה כערכה' כומר שלא למדו כלום ולא עשו כלום. והאגודה אינה שלמה עד שיש בה כל ארבעת המינים.

לפנים בישראל עמדו האתרוג והלולב כראש האגודה. את האתרוג "כרבו" (בלשון העם), הוא היה כמדור מיוחד לכדה גנוה בתיבה יקרה, נברל ולא אגוד עם שלשת המינים האחרים. בעדו שלמו מחיר גבוה וישבע בדיקות בדקוהו עליו היה להיות מהור ושמו, ממיר ונעלם, וגם אחרי החג לא בטל, כי עשו ממנו מרקחת, לכבד בו אלקים ואנשים כיו"ט. כן היה דרכם של הכמי הדורות, הצדיקים הצנועים, שנהגו ממעמם ומריחם בין כהייהם וכין לאחר מותם. ואת הלולב, נמלוי, כלומר רוממו ונשאו, הוא נאגד עם שאר המינים, אבל גכה מהם והם נמסלו לו ונשענו עליה להיות להם חזק וקיום וכלם נקראו על שמו "על נטילת לולב". כן היה דרכם של בעלי המעשים הטובים, פרנסי הדור כגניו, עסקניו ושתדלניו ובעלי הצדקה, להרס לא-

אלפים איש מהרועים במלך בפורטוגל פרוצו אל הארץ בגבול צפון לכבוש את מסהוב. חיל הריפובליקה הכם אחור. — בחוף הים הצפוני אצל הולנד התחולל סער עצום, קיד ספינות קטנות נשקעו, רוב אנשיהן נטבעו. — במחוז אוסקרינג בוויין נבחר שוב סוציאלי למועצת הממלכה במקום הסוציאלי שוהמייעה, שנבחר שתי פעמים. הסוציאלי-הנוצרי נפל.

*

הפוסלים במומם. בהודו הסמוכה ללכו בתקופתו השוחטים ונלה אחר לפני הרב והקהל, שחברו האכיל טרפות זה מיו שנה, כי לא בדק את הריאה וחברו גם הוא לא שתק ונלה, שאיש ריבו האכיל נבלות, כי שחט בסכין פגום. לעיע נפסלו גם שניהם ובעיר אין בשר למכור.

היהדות בשווייץ. יהודי גליציה, שבאו לגור בשווייץ בדרו האחרון, הביאו חיים יהודיים בקהלות אשר שם ופעולותיהם רבות לפיוס היהדות. בימים האלה היתה כבול ועידת היהודים החרדים מכל ארץ שווייץ, שיש להם אגודה כוללת ממו קהלות. בציריך יש להם בית-ספר "מחזיקי אמונה" לגדל בניהם בדרך היהדות. בשש ערים יסרו ביבילותקות. במקום שאין להחזיק בית-ספר, מפני מעוט היהודים החרדים, הם שולחים מורה, הסוכב בערים, ללמד ילדים מעט תורה. גם חברת שיש יש להם וכבר חגגו סיום השי"ס.

התיאטר היהודי בלנדון. לפני ראש השנה הונחה במזרח לנדון אבן הפנה לבנין בית תיאטר יהודי במעמד פרנסיס מונטיפיורי. חוץ מן הבית הזה יש עוד בית תיאטר המכונה "פאווליון", שגם שם מוצגים חזיונות יהודיים וכלליים כשפה הוגונית ושני בתי זמרה יהודיים.

זכר למועשה הילזנר. בעיר המשכית קוטנבורג בניהם פוצץ ההמון הזועף על היוקר את חלונות היהודי קליין ואת חלונות בית-הרשת הנפת של היהודי טעלער. ההמון צר על הבית והפץ להחריבו, אך שוטרים ואנשי צבא עצרוהו. כפוטנבורג נדון הילזנר שנית למיתה בעלילת-הדם.

עליזה אורזשקא ולאומיות ישראל. בין כתבי הסופרה הפולנית הזאת, שהיתה מחבבה את היהודים ומרבה למפל בחייהם בספריה, נמצא מאמר בלתי נגמר, שכתבה לפני מותה בשביל העתונים לבקשת מערכת ה"חיינט". במאמר הזה היא מדברה תוכחה את הפולנים והרוסים, שהם רחו את היהודים כאשר בקשו להתבולל ברצון וע"כ נתעוררה בהם בעל כרחם הרוח הלאומי וחפץ התחיה ונבראה הספרות היהודית והתיאטר היהודי ושיבת ציון. עתה, מזוהרה הסופרה, אין עוד רשות לעמים להפריע את התפתחות הלאומות היהודית, שהם עצמם עוררוה באולתם.

עלילת הדג בקיוב. פקעה עוד אבטובע של בורית במשפט הזה. עד אחר, שהעיד בתחלה, כי ראה את הנער ההרוג יושנינסקי אצל בית היהודי מנדל ביילים ועל פיו נבלא היהודי, מעיד עתה, כי שקר העיר, רק אנשים זרים שכרוהו להעיד כך.

השנאה ליהודים באנגליא. רוח העם באועלס נרעש מאד על אשר נענשו שורדי היהודים והם מאספים אספות ודורשים להקל ענשם. הנוצרים נשמרים מבוא במשא ומתן עם היהודים. בהול זרק נצרי מים אל ביהכ"י בשמעו את קול השופר, שלא יכול לשמעו. בלנדון נבהלו יועצי העיר ממעשי עצמם, שגורו קונם על סחורות היהודים, שלא לקבל מהם סחורות בשביל הספקת צרכי העניים והודיעו באספה, כי לא התכוננו להברל מן היהודים, כי-אם מן הזרים. באספה אחרת החליטו לשוב לקבל סחורה מידי המספיק היהודי, אך היהודי הודיע, כי אינו רוצה לישא וליתן עם אנשים כאלה.

"יום העברים" בלבו. ביום כי של חוה"מ מכות תחל בלבו ובועדת העברים. בישיבה הראשונה יציא ר"ד יהושע תון על התרבות העברית. אחרי יציא הר"ד חיים טרמקובר על החנוך העברי של העם. ירבו גם ר"ד שמריהו לעווין חבר הועדה הציוני ור"ד מוסינון טיפו. ביום השני תהיה ועידת ההסתדרות של ברים העברים ומועצת ועדי כהן-הספר בניצויא

נחשב לראשון לכל בעלי הצדקה בעיר. לכל דבר צדקה נתבע ונתן ביד רבה. אלפי כתר הקדיש לבית היתומים בירושלים לכשל. אך כפי הנראה לא יכול היהודי הגליצי להשמר מסדר הספח הנהוג בארץ מולדתו, לא היתה לו משמעת במחנה משרתיו והם, אוכלי לחם, התנכלו להשחיתו. שש פעמים פרצה תבערה במחנה מסודרתו ועד היום לא נודעה סבתה. בפעם הראשונה קבל דמיראחריות מאה אלף כתר וכאשר נשנו הרליקות זו אחר זו נפל עליו חשד, כי בערמה הציג את האש, להעשיר מקבלת דמי אחריות. הוא ושלושה מסשרתיו נכלאו ורעש גדול קם בעיר. בחקירה ודרישה העיר אחר המשרתים שמואל האסער, כי בשעת השרפה צוה אדונו לשבר כלי זכוכית, לפען יגדלו הנזק והתשלומים. תכחון אדיר העירה ההודאה הזאת. עתה בגמר-הדין הור העד הזה מעדותו ונתן אפסלה, כי שכנו בבית האסירים הסיתוהו להעיד עדות שקר באדונו להקל עניו עצמו. הבדיקה הארוכה בעזרת מוסהים הוכיחה, כי אין כל יסוד להאשבת צוקער ושקר העיד בו משרתו. השופטים נוכחו, כי צוקער ירא תמיד מפני המשרתים, כי ידע שהם מתנכלים להשחיתו והעמיד עליהם שוטרים קבועים בשכר רב ודוקא מפני הסמירה היתה הוסיפו המשרתים לשנוא אותו ולהפוך לו שוהה לנקום בו. הירש צוקער יצא זכאי ועמו נצל כבוד יהודי גליציה הרבים הנושבים פה ומשרתו הכורה לו שחת שמואל האסער, נפל בה בעצמו, כי הוא יעמוד לדין בעין עדות שקר.

ראשי הנאורים בארצנו מוספים לנסות תחבולות לחבר את שתי אגודות הקהלות לאחת. קצתם דורשים מאת הממשלה, שתקלה את באיבת שתיקה ותסיל עליהם להתחבר, ואחרים יודעים, כי קונגרס כזה לא יעלה, כי ההרדים לא יבאו והם דורשים, שהממשלה תגזור את אהוי הקרעים בעל כרחם של החרדים, שתבטל את שתי האגודות ותאמר, שאין היא מכירה רק דת יהודית אחת ובתור אחת תעמודנה כל הקהלות כלפי חוץ. אך בעיני היהדות בפנים וכלו החרדים והתחבר לעצמם. מנהיגי הנאורים מתפארים בעו, כי הפעם זה יקום, למרות מאון החרדים.

בעולם הציונות תרדסה עמוקה. החברות, שקסו כיסי ממשלת המפלגות הקנאיות, בטלו ואין סקין, האסימילציה מושלת ברוח היהדות בכל תקפה ואף החברות והחסידות אינן עומדות נגדה. בתקופה בניניי החכשר על היון ועל הצצית לא יצילו הרבנים את היהדות היורה ונופלה מטה מטה סיום ליום. החתון בגוים והשמר מתרבים כאן מחירי והקהלות לא רק שאין נבדלות מן הפושעים האלה, אדרבה הוסכות בידיהם ונהנתם להם משרות בצבוחן.

אך אם ידמו אהינו, כי יועילו בהתבטלות עצמם והבטחתם התדירית, כי מדארים טהורים הם יותר מבני פליטי הטרטרים, אינם אלא טועים. את השנאה ליהודים לא יכריעו בזה. זה עתה התאונן אחר מיועצי עידנו בנישבת המועצה, כי סודה נצרי אחד בכ"ם לאזורים עושה מדור מיוחד לבני היהודים וכאשר יחפון לענוש תלמיד נצרי הוא מושיבו בין היהודים. בה יתהנכו בני הנצרים מעוריהם לבנות את היהודים ולהשפיל ערכם.

שנאת היהודים סתגלה במקרי הרצח, שיקרו בכל שכונת בכתי יהודים. ההסון סתרגל, כי דם יהודים הפקר היא. כן נמצא זה עתה בנארי-יבדיר הסווג היהודי לי שווארץ הרדג, ובזון בפרתפו.

א ב י ז ל

מקרב ומרחוק.

המלחמה. אשר לא פכל איש נעשה. הממלכה, שהתנגדה עד היום למלחמה ולגזל ולהבנת צרכי מלחמה, קראה בעצמה מלחמה על רעותה היושבת לבטח אתה ולא עשתה לה כל רע. הכל גזולים וכובשים ורועצים ובזוזים ולא רצתה איטליא להיות לברה הצריקה. צרפת כבשה את מרוקה מוכרחה איטליא לכבוש את טריפוליס. יושר אירסי. לפי השמועה ירו כבר מספינות איטליות על טריפוליס באפריקה ועל פרועווא באלבניא. הכבוש לא החל עוד מפני הסער. אחרי הכבוש תעשינה הממלכות פשר, שתשלם איטליא לטורקיא כסף בעד הארץ כמו ששלמה אוסטריא בעד בוסניא.

שונות. בוויין נוסרו שתי אגודות גדולות בעזרת בנקים גדולים, לבנות בתים לדירות ובתי עבודה קטנים בוויין ובכל הערים, להשען על חוק ערבות הממשלה עד תשעים מטאה, להמציא לאגודות בונות בתים בכל עיר את המלוה ולנהל את הבתים הבנויים. כל שוכר יהיה חבר לאגודה אשר בעיר. — בפאריז נתקל אוטומוביל, המוליך אנשים רבים בקביעות, ברפן גשר ושברו ונפל אל הנהר, אחר עשר איש נטבעו. — בנובוסעליץ האוסטרית בבוקובינה באו שורדים רוסים אל סניף הבנק הוויני ובאקרחים שלופים בידיהם גזלו ישנים אלפי כתר ונבלאו אל מצבר לנבול. — ארבעת

היה תפקיד גדול, רק פאר האגודה היה ולא קבע ברכה לעצמו. מעלתו היא, שהוא הים ימים רבים וגם אחרי החג לא זרקוהו לאשפה, אלא השתמשו בו להריח בו במוציא-שבתות בשעת הברלה. כן היה דרכם של המשבילים בעלי החכמה בלי מעשים, הכריות נהנו מהם וחכמתם עמדה לעד. שונה מהם היו הערבות. איש לא נהנה מהן וגם הן עצמן לא נהנו מחייהן, הלא בכל יום קמלו ונבלו והיו צריכים להעמיד באגודה אחרות תחתיהן. ופתאם בסוף החג מתנשאה הערבה הזאת, לאמר אני אמלך וצועקה כמפגיץ: הנה את האתרוג, הניחו את כל האגודה הכל נפמל, מאם בהם הכוחר בהם ולכו טפלו בערכה היכשה שהיום כאן ומחר באשפה. על זה אני קורא את הפסוק במשלי: "תחת שלש רגזה ארץ (כלומר תחת שלשת המינים האחרים שבלולב, שמביישים אותם), תחת ענב כי ימלך". כן דרכם של עמי הארץ, של הדיוטות קופצים בראש... מה עושה ישראל? לוקח את הערבה וחובשה בקרקע וקורא "קול מבשר" (בכחית "באכזה... רנה") ולוקח את האתרוג ומטננו למרקחת ומצפינו למשמרת, לוקח את הלולב ומחביאו לשנה הבאה לעשות ממנו מקלעת להרסים, לוקח את ההרס ושוטרו להברלה, והערבה הכמושה והחבושה מתגלגלה באשפתות...

זה היה לפנינו, והיום? אברה חכמת הכמים זבינת נבונים הסתתרה. מה לנו האתרוג אם הוא קורפאי, שונא ציון ומוכא לבית הכנסת להכעים את הרועים בכנין ארצנו, ריחו נכאש ומעמו סר... מה לנו הלולב אם אינו עוד למשען לחבריו החכשים והנמוכים ממנו, חרל את מונקו ונותן פרו לאחרים גרודה בחבריו הרפים לרע להם... מה לנו ההרס אם ריחו נמר והיה לנו כמו אכזה... ולא עוד אלא שהוא גומה להיות "משולש" ומתקנא בערכה היכשה והריקה שאין בעליה נהנים ממנה, ואת שימתו ריח לבר בלי טעם, תיאוריה ולא מעשה, הוא רוצה להמיל בהוק-יר ובעזרת הערבה שכנתו, הרומה לו במראיה, על כל האגודה, קנוניא עשו השפלים והנמוכים האלה, קשר קשרו על חבריהם הגדולים והטובים והיקרים והנחמדים מהם, יען לא ישמרו אלה הגדולים את תפקידם. והידעתם מה תקנתנו? נברך עליהם "ברכת המינים" ונביא לנו אתרוג מארץ ישראל... המחטט.

מכתבים מערי המדינה.

מריעסם, ה' תשרי, איך הספחתי באהרונג יון עושה אותנו ללעג בין שכנינו הראה לנו הסקרה שקרה אהפול, היהודי ישראל פייעלער קנה מאת הארמני דוקאם אפרגא אתרוגים בעד 191 כתרים, ומצא 85 מהם, שהיו הפטמות דבוקות... ברבך, היהודי רץ אל המשמרה ושם הביט עליו הפקיד כעל איש משוגע, כי לא הבין את כל הלכות אתרוג, "מדוע צריך שיהיה דוקא עם פטמא?" ולפי דעתו מה בכך אם הפטמא דבוקה ברבך? ועכ"פ כדי לנקות את ידיו נתן את הארמני במאסר ויהיה משפט בעד פטמות... לו באו רבנינו הנה וראו איך היונים ספלאים את נקבי אתרוגיהם בשעוה... ואיך סדבקים את הפטמות ברבך ומגרשים את סוחרי האתרוגים היהודים מבתיהם וסבזים אותם עד תכלית הבזון ומראים להם סכין ואומרים כלעג: כמה יהודים הרגתי תחת האילן, שאתרוגי אלה גדלו עליו ויודעים הם היטב את היהודי הגלותי, כי יותר שהם סבזים אותם עוד יותר הוא סבקש ומתהנן אליהם, כי ימכרו לו את אתרוגיהם, וכשהיהודים יפעו למכור, את סחורה כאים היונים עם אתרוגיהם לבודפשט ולסקומות אחרים ומתהרים עם היהודים קוניהם. — נוצרי אחד בראותו את הבזון, שיבזו היונים את הסוהרים היהודים, שאל אותי בתמימות: האם צוה די אתכם לקחה להגיכם רק מפרי ארץ יון, בעת אשר גם בארצכם ישנו הפרי ההוא? האם היה בפי מענה בעדי? סנהם יצחק היהודי

מכתב מאונגרי.

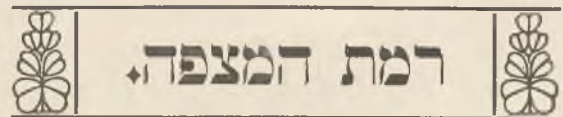
בודפשט, משפט מעיין ומרגין נגמר פה בכ"ד של המושבעים, שהיה לרכת-עם בכל העיר ימים רבים והמשפט לא היה משפט יחיד, כי-אם כמעט משפט כל יהודי גליציה כבוד יהודי גליציה ישב פה על ספסל הנאשמים ויצא זכאי י הנדון הוא יהודי ידא-שמים ועשיר גדול יליד טרנפול בן מיד שנה ושמו הירש צוקער, סוחר כלי זכוכית ופורצלן, אשר בהציות בלחי מצויה הרים את בית מסחרו לסדרגה העליונה, מחנן סחורתו הוא הגדול בכל העיר במקצועו, מספר משרתיו קרוב למאתים וסבום המינים עולה למיליונים. אבל לא רק הנהיג מסחר הצעיר האיש בילאם גם כמעט נדחתו, הא

להועץ במה לחזק את קיום בה"ם ואיך להכין מורים עברים ועיד יסוד גני-ילדים. גם תהיה ועידת אגודת המורים. בערב תהיה אספת-עם בהיכל גדול, שירכבו בה ד"ר לעווין, ד"ר מוסיונון, ד"ר תון ואדולף שמנר. מקום הועידה הוא ב"דאס נארדאגני" אשר ברחוב טעאטראלנא.

תלמוד בבלי בכתב-יד. בבית עקד הספרים אשר למלכי באירים במינכן נמצא כתב-היד היחיד מכל תלמוד בבלי. הנהגת הביבליזטסה תוציא עתה פקסימיליה ממנו ע"י פוטוגרפיה. למען יוכל כל הוקר התלמוד להשתמש בכתב היד ההוא כצורתו ולא ישחית את הכ"י עצמו.

ליברמאן צורר היהודים. כמות ראש האנטישמים הזה באשכנז ראוי לזכור את אפיו לדעת כמה הצליח. הוא לא השתמש בשיטתו להשיג תועלת פוליטית לעצמו ולתלמידיו כלואיגר בוויין, הוא עסק באנטישמיות לשמה, ע"כ לא הצליח לברוא מפלגה גדולה שלטת, שטירתה השפלת היהודים. אבל מטרתו העצמית, הרהקת היהודים מכל משרה, השיג בשלמות, כי תורתו נתקבלה בכל השדרות. ולא כן לואיגר, שטירתו לא היתה רק להגיע לגדולה, ע"כ תורתו האנטישמית לא נתקבלה. אבל לגדולה הגיע ע"פ הכלל כל המיצר וכו'.

זמן שנחתנו. מדוע נקרא סכות זמן שמחה? נשים פטורות מן הסכה; מסב לו אדם על 'שלחנו ואין הפלונית עמו, היש שמחה גדולה מזו? דבר אחר אדם מחליף דירתו ואין דורשים הוספה.

ישיבת-הסכה ולקיהת-המינים.

הכונה במצות ישיבת-הסכה: שיוכרו בני-ישראל גם בעת-שקט ומנוחה, בעת שבתיהם מלאים כד-טוב והם מתענגים ושמחים, שעוד אפשר להיות כי "אורבים" להם מסביב ובתחבולות השאיות הם משתדלים להפריע את שגונם ולשדר רכין-מנוחתם. ולכן יוכרו עת-צאתם ממצרים, בעת שישנו בסכות ואהלים ולא היו להם בתים לשבת וכל-רכוש מחשבותיהם היה לתור להם מנוחה בארץ אבותיהם, לגרש משם את העמים הפראים ולהלחם בכל-צר ואויב, אשר יעמד להם לשטן בררם זה. ואנחנו רואים כי גם בימי-שלמה בימים המאשרים, בעת ששלום ושקט היו לישראל בימיו" (דהא כיב ח'), בעת שישבו יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו" (מ"א ה' ה') נקמו תחבולות סתר ע"י אויבים מסתתרים (הדר, רזון וירבעם, ודבקהם וכל-הגדלים אליהם) להרוס את בית-דוד ולקרקרו מסדר עד הטפחות, כי ההתחבולות השוככה הערות לא דאגה לאחירת-ישראל ולעיתידותיה, בהתמכרה לעשות כתועבות-הגוים ומעלליהם הנשחתים, כאמור בפרוש בספר מלכים (א) סמן י"א ועוד בכמה מקומות. ובספר-נחמיה (ח' י"ז) נאמר: "ועשו כל-הקהל השבים מן השבי סכות וישבו בסכות, כי לא עשו מימי יצוץ בנינו כן בני-ישראל עד היום ההוא וכו'". כי מימות יהושע בן-נון עד ימי עזרא ונחמיה לא היו ישראל טאורגנים ולא היו מאוחדים כלל, לא דאגו כל-עקר להחזקת-הלאום ולא התבוננו לאחריהם (ראה שופטים כ"י — י"ט. מ"ב י"ז ז' — כ"א ודכותם), וע"כ רבתה ההתחבולות בישראל בכל העתות האלה, עד שבימי-עזרא ונחמיה הגיעה ההתחבולות עד קצה האחרון. ולסכה זאת היתה האדיאיה של מצות ישיבת-הסכה וזה לכל הדורות האלה, ורק עזרא ונחמיה, שהרחיקו את הנשים הנכזות וישתדלו בכל-כחה לעקור את ההתחבולות משרשה, הנהיגו מחדש מצות ישיבת-הסכה. ונפלא הוא כי אחר ששמעו בני-ישראל בקולם ויעשו להם סכות, נאספו בלם (ביום כ"ד לחדש תשרי) בצום ובשקים, התודו על חמאתיהם ועונות-אבותיהם ויברלו זרע-ישראל מכל בני-נכר (נחמיה ט' א' — ג') ובמשך-זמן ידוע נמחתה ההתחבולות וכלתה (ראה עזרא י"ט — נחמיה י"ג כיג — ל').

מעתה זוהי כונת הושע (י"ב ט' י'): "ויאמר ישיבנו אד עשרת וכו' אפרים יצא, הנה בצמח עשרתי

ועשתי זה הוא הסך-עולם ואי-אפשר לזעזעני מצבי ומטעמדי, כי מצאתי און לי: ידי מצאה כח ואון לעשות לי את החיל הזה" (לשון הרה"ה לזר בבאורו להושע) והכל בא ביגיעתי ועמלי, ובכל-מנהגי ומעללי לא יוכל מי למצוא לי שום-עון ואף נדנוד חטא קל — אבל לא כן הרבה, כי אנכי די אלהיך המשגיח על כל-מעשיך ומפעליך, וגם אנכי נתתי לך את כל-העשר והכבוד האלה, ועוד בירי להושיבך באהלים וסכות בעת-צאתך בגולה ותחי נודד ממקום למקום, כאותם הסכות והאהלים הארעיים, שעשו ישראל לפנים בימי-מועד (חג-הסכות). אמנם הם ישבו בסכות בימי-חגם ושמחתם, מה שהיה זה רק לזכרון הסטורי, אבל אתה (אפרים) יען שבטלת את חג-הסכות לגמרי בשגעון-מלכך הראשון (ירבעם בן-נבט) שהחליף את חג-הסכות העברי בחג אלילי (מיא י"ב ליב, ליג), לכך תשב בסכות ואהלים בימי-עג, נדרה ולחץ. מעין זה: או תרצה הארץ את-שבתתיה כל ימי-השמה ואתם בארץ-איביכם וכו' כל ימי-השמה תשבת את אשר לא שבתה בשבתתיכם בשבתכם עליה" (ויקרא כו' ל"ד ל"ה).

וכשנדייק היטב נמצא בזה דבר נכון, כי הכתוב לא אמר: בסכות הושבתי את ב"י בהיותם במדבר, אלא בהוציא אותם מארץ-מצרים, משמע בתחלת-ההוצאה ממצרים. כי נאמר: ויסע בני-ישראל מרעמסס סכתה (שמות י"ב ל"ז. וע' במדבר ל"ג ח'). ובלי-ספק עשו להם בני-ישראל מיד, בהניחם הראשונה, סכות לשבת בהן, וע"ש הסכות שעשו נקרא שם המקום "סכות". וכדונתה זאת נמצא גם ביעקב בכראשית ל"ג י"ז. ובמכילתא פ' בא (פ"ד אות א'): "ויסעו בני-ישראל מרעמסס סכתה ק"ב מיל — כהרף-עין נסעו בני-ישראל מרעמסס לסכות, סכותה, סכות ממש, דכתיב: ויעקב נסע סכתה, דברי ר' אליעזר, וחכמים אומרים אין סכות אלא מקום וגו'" (וע' ת"כ פ' אמור ובש"ס סוטה דף י"א). אין ספק, כי שתי הדעות הללו מותכות לאחת ורק משמעות-דורשין איכא ביניהן. ומשתיהן יוצא, שנקרא שם המקום סכות ע"ש הסכות, שהקימו שם לשבת בהן וכדונתה-יעקב, כאמר. ולזאת דקדקה התורה לכתוב: בסכות הושבתי את בני-ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים, היינו בתחלת-ההוצאה. אבל לאיזו כונה דקדקה התורה לכתוב כן? הסכה לזאת, אמר אני, כי אם נע"ן בפי מסעי (ל"ג ח' — ט"ז) נמצא כי עשו ישראל, עוד קודם מתן-תורה, היינו מרעמסס עד מדבר-סיני, ששם קבלו ישראל את התורה, בעשרה מסעות, וכבר ערו עליהם בזמן קצר במה הרפתקאות: בסכות לא היו להם בתים לשבת והוכרחו להקים להם סכות ואהלים (וכן בכל החגות האחרות). על פי-החירות השיגו אותם המצרים (שמות י"ד ט'). כ"ס-סוף — בקיעת-הים, במרה לא יכלו לשתות מימיה כי מרים היו עד שהמתקו בדרך-נס, אחרי שקודם לזה התלכטו דרך שלשת-מים במדבר שור ולא מצאו מים (ע' שמות ט"ז כ"ב — כ"ה). במדבר-סיני, בתחלת בואם שבה, לא היה להם מה לאכול (ישם ט"ז ג'). ברפידים לא היו להם מים לשתות, וכן סבלו שם ממלחמת-עמלק (שם י"ז א' — ה'). והעידה תורה, כי כל-התלאות אשר מצאו את ישראל במדבר היו בשביל לנסותם אם ישמרו תורתו ומצותיו (הדברים ח' ב'). אחרי הגסיון במרה קבלו שם חקים ומשפטים הרבה (ע' רש"י בנמוקי-התורה, מכילתא בשלח "ויסע" פ' א' אות ו', סנהדרין ג"ז ב' ועוד) כאמור בפרוש (שמות ט"ז כ"ה, כ"ז). ברפידים שסבלו הרבה נסעו משם למדבר-סיני לקבל את התורה (ישם י"ט ב', במדבר ל"ג י"ד). ולכן דקדקה תורה כוונה, שמיד בצאת ישראל ממצרים הושבו בסכות והחלו כסכול — וצריך כל איש ישראלי לשום זאת אל לבו ולהכין לסבל-תלאות והרפתקאות בשביל דתו — תורתו ועמו.

ולכ"י אומר לי, שגם נסוך-המים בהג ולקיהת-ארבעת-המינים הם לזכר הסטורי, ונראה לי לומר בזה דבר חדש. כי נאמר: "ויבאו אילמה ושם שתיים-עשרה עינת-מים ושבעים-תמרים ויחנו שם על המים" (שמות ט"ז כ"ז. במדבר ל"ג ט'). ונתבונן נא כי בין מיב מסומות-המסע נמצא אהדים שנקראו ע"ש המאורע. סכות ע"ש הסכות שעשו, מרה ע"ש מרירות-המים, קברות-התאווה: "כי שם קברו את העם המתאווים" (במדבר י"א ל"ד). ויש לחשוב בכבוד כי קדש (התחנה הליב) הוא ע"ש: ויקדש בס (ע' במדבר כ' א' — י"ד),

וכן הוא בתנחומא חקת (אות י"א) להדיא. וככה אומר אני שנקראה התחנה הששית "אילים" ע"ש הממעים והאילנות שמצאו ישראל שם. ונמצא בתניך מלת "אילים" כמה פעמים להוראה זאת. ע' ישעיה א' כ"ט (מקביל "אילים" אל "גנות"). נ"ז ה', ס"א ג', ובמשקל אחר ורכיב נקבה: תהלים כ"ט ט' (מקביל "אילות" אל "יערות"). וכן "אלון" "אלון" (בתלמוד) בלם משריש זה. לפי עסק-הפשט מ"ש (ויקרא כ"ג מ'): "פרי-עץ הדר" פרושו: פרי-עץ שהוא יפה, ענף עץ עבת = ענף עץ רענן מעובת בפארות ועלים. ע' יחזקאל כ' כ"ה (בהשוואה להדברים י"ב ב'). ו' י"ג (מקביל "אלה עבתה" אל "עץ רענן"). כי לזכר נאמר: עבת ולנסכה: עבתה). י"ט י"א. ל"א ג', י"ד. וע' נחמיה ח' ט"ז: "ועלי - הדס — ועלי - עץ עבת". חושב הדס לחוד ועץ עבות לחוד. והוא אחד המקומות שיש בחוקים ומצות מעין מקרא, ומסרת הטרדיציה (שבע"פ) אלא שבנוגע להריאה, המסרת היא הכתב ההיולי והמקרא — הקריאה המסורה והמקובלה (בע"פ) ופה המקרא הוא הנאמר והמסרת היא הטרדיציה האוטורית או העממית. כמו: עין תחת עין, ארבעים יכנו (ע' מכות כ"ב א' ב') ודומיהם. ע' מ"ג להרמב"ם ט"ג פמ"א (ואל יטרידך רעיוןך במה שנאמר "ממון" כי הכונה לתת סבת-הפסוקים ולא סבת-התלמוד וגו'). וע' רשב"ם שמות י"ג מ"ו כ"א ו' ועוד בהרבה-מקומות. וע' ד"י ג"ש ח"ד צד 396, עפ"ד לא"ה ח"א צד 113, 132—135 ודומיהם. וכן אומרים פה בעלי-המדרש בפרוש: "פרי-עץ הדר, מי יאמר שהוא אתרוג? כל-האילנות עושים פרות-הדר! — וענף עץ עבת, מי יאמר שהוא הדס? הלא הוא אומר (נחמיה ח'): צאו הדר וכו' (ראה לעיל), ומי פ' על ד' המינים הללו שהן אתרוג, לולב, הדס וערבה — חכמים וכו' (ויקרא רבה פ' ל' אות י"ד) וכדברים האלה נמצאים גם בתנחומא פ, אמור אות כ'.

מעכשיו יתכן, כי לזכר עינות-המים שמצאו בני-ישראל ב"איליה" עושים בהג נסוך-המים בכל-יום (בתמיד של שחר, ע' יומא כ"ז ב'). לזכר התמרים שמצאו שם נוטלים, "כפות-תמרים", ערבי-נחל, לפי שהם גדלים על-המים (ע' סכה ל"ג ב' ל"ד א"ט, פרי-עץ הדר וענף עין עבות בודאי לזכר עצי-פרי יפים ואלונים רעננים וענבים שמצאו שם והיה להם פרים למאכל ופארותיהם וסרעפותיהם — לצללים סוככים משרב-המדבר, והמופת לזה כי בשמות כ"ג, ל"ד שהושב רק את החגים המבעיים החקלאיים לא יחשב ענין-הסכה ולקיהת-המינים ואת החג הוא קורא רק בשם: "חג-האסיף". וכן הדברים סמן ט"ז, אם אמנם שהוא קורא שם את חגנו בשם "חג-הסכות". אבל יען שבעקר לא איירי גם שם רק מחגי-עובדי-הארמה, לזאת אינו מזכיר את ישיבת הסכה להדיא וגם לא את לקיהת-המינים. אולם בויקרא סמן כ"ג, במקום שהוא סוכם את כל החגים להרדי והושב גם את החגים הליטורגיים כר"ה ויו"ט (ע' מ"ש בזה בגליון ל"ה, ל"ט), הוא הושב את ישיבת-הסכה ולקיהת-המטעים, ובודאי לשתיהן טעם שוה, היינו סכה הסטורית ומוסרית, שאם דיתה לקיהת-המינים רק חקלאית היה צריך להזכירה במקום שהושב את החגים החקלאיים. ובן רבוי-המנהגים והצרמוניות שהונחה בנסוך-המים כפי תכנם (ראה סכה פ"ד, פ"ה) יורונה, שסבתו היא הסטורית לאומית. ויש להוסיף עוד, כי במרה התאוננו בני-ישראל על מרירות-המים ומשם נסעו אילמה ומצאו עינות-מים טובים ומכריאים, מאילים נסעו למדבר-סין ושם השפיע להם הקב"ה שפע-מן (שמות ט"ז), לכן לזכר זה עושים עתה בהג, שהוא זמן האסיפה של התבואה וגם זמן הזריעה (כ"מ ק"ו, ב"ד ל"ד י"ז), נסוך-המים, בשביל שיתברכו להם נשמי-שנה והיו להם שפעת-מוון ופרנסה (כר"ה ט"ז א').

מישה יוסף הלמן.
עולם ומלואו.
במדינת קנזס כנגב ארצות הברית באטריקה נגזרה כליה על החתולים והרוצה להחזיק חתול, עליו לגלח כל יערו ולשמרו במהרה. טעם הדבר הוא, כי גלו הרופאים, כי בשערות החתול דבקים מיליוני בקטריים מזיקים והנגוע בחתול יוכלו הברואים המזיקים

מעמק לבי אביע במזיט לרעי מר צבי טענענבוים לארוסו עם מ' דבורה וואנדערער במיעלעץ. שמשון רובין — ציעשאנוב.

מקרב לבי אברך במזיט את רעי אהובי היקר מר אורי קארפעל פה לארוסו עם בת מויה אברהם ראזענישטאק כבולחוב. שמעון פרענקל-תאומים גלינא. מקרב לבנו נברך במז"ט את רענו מר אורי קארפעל לארוסו. אלעזר גריידינגער א"ז האכבערג — גלינא מקרב לב פנימה אביע במזיט לרעי היקר המושלם מר מאנעס מאלאווער בחירוב לארוסו עם מ' יעמי פאבער כבירטשא. משה עהרענפריינד — ראדאכאניץ. ברגשי אהבה וחבה אברך במזיט את ב"ד מ' פערל אדבוקאט ברודבוב לארוסה עם מר ליבוש נוסכבוים במארנובוזענע מזיט להוריהם. אפרים רעכחון — רוזבוב, כעת בפארגורזע.

רק כתר אחד

את הספר הנפלא והמענין

חידת ההגדות הנפלאות ע"ד עשרת השבמים מאת עורך "המצפה" נמכר מעתה בחצי המחיר בעד כתר אחד. עם כסף החתימה יוכל כל איש לשלח את מחיר הספר ויקבלו הפשי. בקופה (נאבנאהמע) לא נשלח. כי אין עושים נ"נ על סך קטן כזה. האדמיני" של "המצפה".

גזע בני-אדם יש ריה אחר. האדם האירפי לא יסבול את ריה הכושי והמונגולי והמלאאי והאמריקני ואלה האחרונים אומרים. אדרבה, ריה האירפי נסרה ואין לסבלו. כפי הנראה באה מן הכלל הזה המליצה העברית "הבאיש ריחו" למושג השניא. עורר איכה על אנשים. כי הריה הרע של שבט זר היה לרוב סבת הרהיה והמשמטה.

ישראל שימער

היה אסתר עהרליך מאורשים תשרי תרע"ב זאלאזעזע נלינאי

הנני מכרך את מר בעריש לנדא בפודגורזע לארוסו עם מ' היה היילפערן בסטרי. היים הולנדר — קראקא. אנו מכרכים את יודינו מר אלטר אנפאנג מפה לארוסו במזיט.

יצחק קליין אליהו לעזער — קאלבושוב. הננו מכרכים במזיט את רענו מר משה מארקוס לארוסו עם מ' צירל קלאנסכרון בגדוב. נפתלי וואקסערין שלום אשר קאסטען — טרנוב. במשנה ששון הנני מכרך במזיט את אחי הרב מר אברהם יעקב רוזן לקבלו הורמנא מהגאדיק טשערנאוויץ ולהשיגו תעודת מאמחה. מזיט, מזיט. שלמה רוזן — איסטיטשאק.

האלה להדבק בו ולהביא עליו כל מחלה. שיפוס או אסברה וכו'. מזה נראה מה צדמו ק'מונינו. שאסרו עד הילדים לנגוע בהתול באימם עליהם (בתואנה). כי ישכחו את למודם. ההתול שונא את המים, עיב אין דבר טמא ממנו. כי עורו מלא טמאת הבקטריים. וכן כל דבר, שהטילה עליו התורה היהודית טומאה, כגון המת, המצורע, הנבלה, השרץ, הידים אחרי השנה, ספרים ישנים, טעמם הוא "הרוח הרעה". כלומר הבקטריים המזיקים מכאי המחלות, השורים עליהם. ואע"פ שלא ידעו הקדמונים את הבקטריים עצמם, ידעו את נזקם המצוי וקראו להם "רוח רעה", לפי שכל דבר, שאינו נראה לעינים נקרא רוח בעברית.

הרופאים המתחיים בזמן הזה כשלו את תפירת הפצעים והנהיגו במקומה כלובי (קלאטמען) מתכת, האוהזים את שולי הפצע עד שיתרפא. הם מדבקים היטב יותר מן התפירה, שוטרים מפני הדלקת, מטהרים את המרפא, מונעים את הכאב ושומרים מפני הצלקת (נארבע).

החוקר הצרפתי הערעל גלה מין בקטריים המטית את הארכה. במדינת יוקמן באמריקה בא ארכה כבד וכל השדות והגנים היו צפויים להיות לברות לו ופתאום פרצה מגפה בארכה ונפל פגרים ממים ביום אחד. כאשר נבדקו נגלו הבקטריים ההם. עתה רוצים לגדל את הבקטריים ההם, להשמיד בהם את הארכה. החוקר האיטלי ד"ר קלמנטו כהן ומצא, כי לכל

הוצאת "התהיה" סטניסלוי.

סריה של כרטיסי דואר עם תמונות פוטגרפיות

מגדולי סופרינו, משוררינו ואמנינו, במסגרת מהודרה ועם ביוגרפיות וכרטיסות קצרות עליהן, הסריה מכיזה ששים וארבע 64 תמונות.

בעברית:	בעברית:
1 דר. תיאודור הרצל	20 דר. טהעדאר הערצל
2 פרץ סמונסקין	21 שלום עליכם (ש. ראבינאוויץ)
3 א. ק. לוינסקי (רבי קרוב)	22 יהואש (ש. בלוסנארטען)
4 א. ל. בן אביגדור (שלקוביץ)	23 יעקב גארדין
5 יעקב פיכמן	24 דוד פיכמן
6 י. ברשדסקי	25 יעקב דינעזאהן
7 אליהו מידאניק	26 יעקב שטיינברג
8 מ. ד. ברנדשטר	27 י. מ. ווייסענבערג
9 ש. מ. רבינוביץ (שפ"ד)	28 אברהם רייזען
10 דר. יצחק ערשער	29 שלום אש
11 דר. יעקב כהן	30 יונה ראזענפעלר
12 א. נ. גנסן	31 מ. סטאבסקי
13 יהודה ליב לויץ יהליל	32 ספעקטאר
14 יצחק פרנקוהוף	
15 א. א. קבק	
16 י. ה. ברנר	
17 דר. ש. ברנפלד	
18 שמאי הלמניקוב	
19 ג. שופמן	
	יודיש:
	20 דר. מענדעלע מוכר ספרים
	21 י. ל. פרץ
	22 דוד פרישמאן
	23 ת. ג. ביאליק
	24 ש. פרוג
	25 יצחק קאצעניעלזאהן
	26 הלל צייטלין
	27 ה. ד. נאמבערג
	28 ז. שניאור
	29 ד. בערקאוויטש
	30 דר. י. אלישוב בעל מחשבות
	31 יהודה שטיינבערג
	32 מארים ראזענפעלר
	יודיש:
	52 מענדעלע מוכר ספרים
	53 י. ל. פרץ
	54 דוד פרישמאן
	55 ת. ג. ביאליק
	56 ש. פרוג
	57 יצחק קאצעניעלזאהן
	58 הלל צייטלין
	59 ה. ד. נאמבערג
	60 ז. שניאור
	61 ד. בערקאוויטש
	62 דר. י. אלישוב בעל מחשבות
	63 יהודה שטיינבערג
	64 מארים ראזענפעלר

Gründlicher Unterricht

איך ענדעסגעפערטיגטער אלס גע- וועזענער ארדענטליכער הערער איינער Öffentlichen höheren Handelsschule in Wien ערשטליע גרינדליכען אונטער- ריכט אין זעמטמליכען האנדעלסלעהר- פאכערן זאוויא אין דייטשער, פאלנישער אונד פראנצעזישער שפראכע.

דען פרייסגיגען שילערן גאראנטירער איך פיר בעסטען ערפאלג אונד ערלאנג- גונג איינעם רייפעצייגיגיסעס איינער K. k. behörl. konzess. öffentl. Handelsschule in Wien אדער דער K. k. Handels-Akademie in Lemberg.

14 מיינער שילער האבען בערייטס דיא פריפונג דער אבליגאטען האנדעלס- לעהרגעגענשטענדע בעשטאנדען אונד זינד אין גראסען געשעפטען טאטיג. מיינ האנארר אייזט זעהר מעססיג. אויסווערטיגע שילער בעקאממען אין זלאטשוב קאסט עט קווארטיער ביליג.

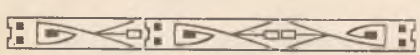
B. ZINS, Handelsfachlehrer in Złoczów.

פעטמע גענוע

ליעפערע פראנקא אונטער גאראנטיע לעבענדיגער אנקונפט 3 שטיק פרימא גראסע שווערע פעטמעגענוע מיט K. 20. J. KWASTEL in Podwołoczyska.

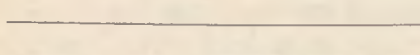
מודעה לאורייתא.

אני נותן לקחים עברים לנערי בני ישראל בספרות העתיקה והחדשה: והרוצה בהשתלמות בנו יפנה אלי: M. J. Heilmann, Podgórze.

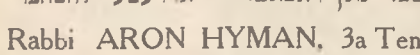
הגרות מהיי הנביאים

בספרה הערבית ונערכו עפ"י המקורות הראשונים הנדפסים ואשר עודם בכתובים עם הערות והארות רבות ונעתיקו כפעם הראשונה לשפת עברי, שפת הנביאים מאת דר. יצחק צבי אייזענבערג היא "חיי איוב ומשה". המחיר כתר והמשה הלך, נמכר ע"י המצפה.

תולדות תנאים ואמוראים

יצא לאור ספר אלף ושלוש מאות עמודים גדולים, יביל בקרבו קורות ימי חיי רבותינו הנזכרים בש"ס בבלי, וכל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברי ימי חייהם, ושמטתם, אבותיהם וביאי. סדר למודם, רבותיהם, הכריהם ותלמידיהם ותקנותיהם כל המאורעות והקורות בימי חייהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגהות וגרסאות יקרות. — מחיר כל השלשה חלקים באנגליא 10/6 (מכורך 13/6, רגל מכורך 20/- באשכנז 12 מארק (מכורך 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן, רומניא 14 פראנק או כתרם באמריקא קאנאדא 3 דאלאר. נאכנאהמע אין באנגליא גם יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שרירא גאון** עם באור יקר בשם **פתשגן הכתב**, מחולק בפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים מחיר הספר באנגליא 2/6 (רגל מכורך 5 שילינג), 2,50 מארק, 1 רוי"ב 3 כתרם הכל עם המשלה. מאת הרה"ג ר' **אהרן הימן** בעל המחבר ספר בית ועד לחכמים. מחיר הספר בית ועד לחכמים 4, 5 מארק, 6 פראנק, 2 רוי"ב 1 1/4 דאלאר. למוכרי ספרים הקונים לפחות 10 עקסעמט. ינתן ראכאט. — אדרעסע להמחבר Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England

המחיר מכל כרטיס מיוחד נומר 1, 3, 10 הלר. נומר 2, 4, 8 הלר. — הקונה סריה שכימה 64 כרטיסים בכת אחת עליו לשלם כ"א 4,50 כתר פארמא 30 h. מוכרי ספרים, הכרוי, אגודת ציון מקבלים רבט גדול, ואובל לשלח הכרטיסים שיהיה נדפס עליהם לשנה טובה תכתבו או גמר חתימה טובה. קבלתי ג"כ המכירה הראשית של הספר פסיעה ראשונה K. 1.40, ש. הלמניקוב ושל הוצאת "שולמית" אין שמורם פון לעבען י. מ. ברענדר K. 1.20 "ליעבשאפט" אברהם וויעוויארקא K. 1.20, "אסטראק" ש. אימבער K. 1. האדריסה:

A. ROBINSOHN, Buchhandlung, STANISLAU (Galizien).

כשרה זעלכוואארען-פאבריק

Salomon Podhorzer, Tarnopol, Sobieskiplatz

ליעפערט אלע סארטען זעלכוואארען בעסטע כשרה דעלימאטעסעט. דיא פאבריק איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען אונד היגינישען פארדערונגען איינגע- ריכטעט, וויא עלעמטרישע קראפט א. ז. וו. אונד ערציגט גור פרימא ווארע בהכשר הרה"ג ר' שמעון באב"ד זצ"ל בן המחבר ספר מנחת הנוד עם בית דינו.

האטעל לאנדערעס בקראקא.

הנני מודיע בזה את אחי היהודים
הבאים לקראקא, כי אני מקבל על השבוע
את בית המלון והמסעדה היהודיים בקראקא
החוב שטרדאם 11 ואנהל אותם באופן
מודרני בתכלית ההדור והדיוק. כל בית
המלון יתחדש מעתה ברהיטים חדשים
וכו' כפי דרישות בתי המלון המהודרים.
השרות תהי' עצהיי' ואשתדל למלא
רצון אורחי ולהשביעם מורת דוח גם במלון
וגם בבית המאכל. המזונות בתכלית הכשרות
ליהודים הרדים אפילו להדרין מן המהדרין
וערבים לחך וכל איש ימצא פה כל מיני
מאכל ככל הישר בעיניו. גם משקים מכל
המינים יהיו נכונים לדורשיהם. המחרים
ממוצעים. בבית המלון אולם גדול לחתונות
להניגות ולאספות. מענדל בוימינגער
נכד של ר' העשיל בוימינגער ז"ל
וכנו של ר' פנחס בוימינגער ז"ל.

מורה עברי

יודע גם שפות אשכנז ופולין בקי בספרות
הישנה והחדשה, שקנה כבר נסיונות בבית-
ספר ובפרטות, מכש לו משרה לחורף.
הבא בבית-ספר או בפרטות (גם בכפר).
S. Nachmani bei N. Szrage Cholojów

דברי ימי היהודים

בשפת אשכנז
של גרין, שלשה כרכים מפורסמים בכריכה
נהדרה. הכרך הא' מראשית ימי ישראל
עד החרבן, הכרך הב' מהחרבן עד הרמב"ם,
הכרך הג' מהרמב"ם עד ימינו. מחירם
המזבזבז 14 כתרין ואנהנו עשינו חוזה עם
מוכר ספרים להוריד המחיר לקוראי "המצפה"
והננו מוכרים את שלשת הכרכים למוראינו
בעשרה כתרין מלבד מחיר המשלוח
75 הלך.

Admin. „HAMICPE“, Kraków.

ידיעה שלמה ומקפת בשפה העברית לכל
מקצועותיה ימצא כל אחד, בין שהוא
מתחיל, בין שיש לו כבר ידיעה מוקדמת
הגונה

בל"ב מכתבי הוראה

בשפת הוראה יהודית נרפסים ובאשכנזית-
אויטוגרפיים, הכוללים בקרבם הלך הגון
סן הספרות בשיר ובפרוזה ואת כל
הדקדוק מתחלתו ועד סופו עם הנוכחים
דכים מאד בכתיבה.

פרוספקט מפורט הנם.
מכתב לדונמא 1.05 כתר.
האדריסה:
שבה וואלקאווסקי קראקא
Postfach Nr. 119.

בשר גענוי-פעטט לפסח
ראהם הויטען עט פלוסטער אונד גע-
קאכטעם שמאלץ, ליעפערע טעגליך
פרישעם

Juda Zins in Husiatyn (Galizien)
פרייע, הכשרים ותעודות מהרבנים הגאונים
מפרעמיסלא וסטרי שליט"א ומהגאון
מברעזאן זצ"ל, זענדע אויף פערלאנגען.

ענבים.
גדולים, טובים, מתוקים, העולים על שחקן
מלכים, בכל יום חדשים מן הנפנים אני
שולח כחבילה בת 5 סילוגרם בעד 2.50
כתרים לכל מקום.
L. Altneu Versecz 17 (Ungarn).

Erstes und Grösstes
Gramophonhaus
JOSEF WECHSLER
Engros & Endetail
Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלערטערעטער דער גראמאפאן אקציען-געזעלשאפט
מיט סארקע, שרייבענדער ענגעל
נרעססעס לאגער פאלנישער, דייטשער, העברעאישער אונד
יודישער פלאטען מיט סארקע, ענגעל.

20.000 פלאטען ערסטערטער קינסטלער
שטעטס אום לאגער
רעפראטורטילע אונד ווערקשטעטע אום ארט. בעסע אומטויש-
בעדינגונגען. — פרויקאטאלאגע גראמאס אונד פראקא.

לעסכער, מעלפאן II/2033
קראקא, מעלפאן 461

כשרה זערכווארען-פארק
A. Finkelstein, Lemberg, Gołuchowskipl. 2.

ליעפערט אלע סארטען זערכווארען, בעסעט כשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איז
לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט. ווי עלעקטרישע קראפט א.ו.וו.

אונד ערציגט נור פרימא-ווארע
בהכשר הרד"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

האט איהר א קרוב א פריינד אין אמעריקא?
שרייבט מען זאל פיר איך אויסשרייבען די

יודישע גאזעטען

די עלטסטע און בעסטע יודישע צייטונג. 32 גרויסע זייטען,
ערשיינט אין נואמבער זייט 1874 יעדע וואך. עם קאסט 3 1/2 דאלאר
א יאהר, פריי דורך פאסט צוגעשיקט אין עסטעררייך. 1.75 א האלב
יאהר, אבער דער ענגער וואס שניידט אים דיעזע אנאנסע און
שיקט זיי צו זיין פריינד קיין אמעריקא, קאן זיין פריינד בעקומען
פיר איהם די יודישע גאזעטען פיר 2 1/2 דאלאר א יאהר 1.25
דאלאר (6 קראנען) א האלב יאהר. נור ביז ריח השון גילטיג.
שיקט אלזא דיעזע אנאנסע צו אייער פריינד און ער וועט שוין
איינצאהלען די מוזמנים פאר אייך.

אייער פריינד וועט זיך פרעהען, אז ער קאן אייך דעם נחת
מאכען מיט א אזא מתנה, דורך וועלכע איהר וועט איהם יעדעס
מאל געדענקען און דאנקען. די בעסטע ארטיקלען און פעליטאנען,
די ריכטיגסטע גייעס פון אמעריקא און פון דער גאנצער וועלט
געפינט מען אין די יודישע גאזעטען. איהר קאנט אויך זעלבסט
שיקען דורך א פאסטאנוויזונג דעם רעדאקטורען פרייז מיט דעם
אויסשניט דירעקט. אדרעסירט:

Jewish Gazette, 187 East B'waj, New-York.

Newyorker Germania
Lebensversicherungsgesellschaft.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686.228.—
Stand der Activa laut Bilans Ende 1905 176,528.370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 30,747.986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215.336.— } 13,934.003.—
Reserve v. früheren Jahren für Dividende 11,718.647.— }

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

- 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres;
- 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält;
- 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keine besonderen Prämien zu zahlen;
- 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen;
- 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien:
Sigmund Gleitzmann, Krakau
Jasnagasse 5.
Agenten unter günstigsten Bedingungen gesucht

M. Gutwirth, Krakau
MOSTOWA 3.
liefert Knochenmehl und
Thomasmehl in jeder
Gehaltslage zu sehr billigen
Preisen. **AUSSER KARTELL.**

כחא דחתירא עדיף
כל ההפץ לגלה הזקן בהתר ולא באסור
יקנה ממני את אבק-הגלולה החדש

EXCELENT

כשמו כן הוא. טוב ויפה וריחו נעים ומועיל
לגלולה הזמן ברגעים אחדים עצוהו"ש. הורא
דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ח
הבריות. מחיר תבה אחת כתר חצי. שתי
תבות ישיני כתרין וחצי. עיי נאכנאהמע
לא ישולח. כתובתי עתה.

MOSES KATZ
JERUSALEM, Palästina,
Poste restante
לפנים היה מושבי בלונדון.

ליהודים חרדים הנוסעים לוויין.
עלעגאנט
רעסטיוראנט
ערסטען ראנגעס
פערלעסליך בשר. פערלעסליך
אונטער פערזענליכער ליימונג דעם רע-
נאטיבעטען רעסטיוראטערס יערה
פיינאס, אים פראכטפאלען נייבו
האטעל נירדורר וויען II קליינע
שפערלאנסע 5. האכצייטען אונד באג-
קעטס ווערען ביי ציווילפרייען פון
אונד עלעגאנט אויסגעפיהרט. רעפערענצען
איבער כשרות נור געפ. פערפונג.

האטעל ורעסטיוראציאן כשר
לבע"ב יהודים של
שלום אהרן ראזענטאד
בלבוב רחוב רזעזניצקא 13
טעלעפאן נוי 1314

לחתונות.
מחותנים הרוצים לחוג חג התונה בעיר
נבריה אין טוב מהעיר רישא (Rzeszów)
אשר במרכז גליציה ושם אין מקום מוכשר
מבית-מלון המוכן מחדש דמשובלל בכל
התקנים ההיגיינים ובחדרים נהדרים מוארים
באור אלקטרי וכו' ארוחת דשנה ורעננה
ערבה לחך יהודים לכשרים וכשרה אף
לאוכלי חולין על טהרת הקדש. משקים
מן המבחר מכל המינים. לחתונות, לפחולות,
לאספות ולדרשות הכינותי היכל גדול
192 מתר מרובעות ונכון הוא לכל הסודיע
מראש, פנחס בערנער.
HOTEL BERGER, RZESZÓW.

מורה
פנוי כן כן בקי היטב בתנ"ך בעברית,
באשכנזית ובפולנית, יש לו ידיעה בהוראה
מבקש לו משרה לחורף בבית פרטי או
ככפר לפנות אל:
CH. GRAEBER, SANOK.
Wyd.: S. M. Laser
Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser.
Drukiem [M. Lenkowicza w Krakowie.
Bożego Ciała 22